

FÅGLAR

i Närke

#3 2021 Från starten #175

Så kan vi **ta tillvara** barnens fågelintresse

FÅR MAN kasta sten på mås-
ungar? Den frågan ställde jag till
en stor grupp skolbarn på Fritids
under en samling i en av våra
skolor den här sommaren. Na-
turligtvis fick jag inget svar alls
på den frågan, men det väckte i
alla fall barnens uppmärksamhet.
Bakgrunden till detta var att jag
blev kontaktad av fritidsledarna
på skolan som undrade om jag kunde komma
och prata med barnen eftersom några hade
hittat på leken "kasta sten på måsungar".

HELT OFÖRBEREDD klev jag in i skolvärlden den-
na morgon och undrade i mitt stilla sinne vad jag skul-
le säga. Det visade sig att barnen
egentligen var mycket intresserade
av både fåglar, och kanske även av
fågelskådare. Det tog bara någon
minut så haglade frågorna och den
planerade halvtimmen blev nästan
en hel timme. Bakgrunden till den
nya leken var naturligtvis de frågor
vi alla skådare får varje sommar:
Är anfallande fiskmåsar farliga?
Är fågelungarna övergivna och hur
ska man ta hand om dem? Den här
stunden på Fritids visar att barnen
kan vara på väg in i ett djupare na-
turintresse och det ska vi NOF-are
stödja på alla sätt vi kan.

NOF BYGGER BOSTÄDER.

Det är inte bara bostads- och bygg-
företagen som skapar boende åt den
ständigt krävande bostadsmarknaden. Även NOF med
samarbetspartners gör vad vi kan för att bygga bort bo-
stadsbristen. Två stora backsvalerbrinkar i Oset väntar
på hyresgäster. Den här sommaren blev brinkarna in-
spekterade av ett par backsvalor, men ingen inflyttning
skedde. Vi hoppas att de återkommer nästa år med det
attraktiva boendet i åtanke.

Och var inte hussvalorna som nyfiket cirkade över
hussvalehotellet väldigt sugna på att byta bostad från
den nedgångna industribyggnaden i närheten?

Även småfågelholkarna som sattes upp i Oset i våras
har fått stor uppmärksamhet med inflyttade hyresgäster
i mer än hälften av dessa första året. Mer om det i en
separat artikel längre fram i tidningen.

KEDJAN STÄRKER FÅGELSVERIGE.

Fågelsverige är organiserat med en riksförening, Bird-
Life Sverige (tidigare SOF), och 25 regionalföreningar,
varav NOF är en. BirdLife Sverige har under lång tid
drivit frågan om ett mer långtgående samarbete mellan
de regionala föreningarna och riksföreningen. Sam-
arbetsformen heter "Kedjan".

Syftet med Kedjan är att den ska generera fler med-
lemmar till både riks- och regionalföreningarna, och
därigenom större möjligheter att påverka beslutsfattare
i frågor som rör fågelskydd. Detta blir allt viktigare för
varje år med tanke på den utarmning av fågelfaunan vi
ser i vår omvärld.

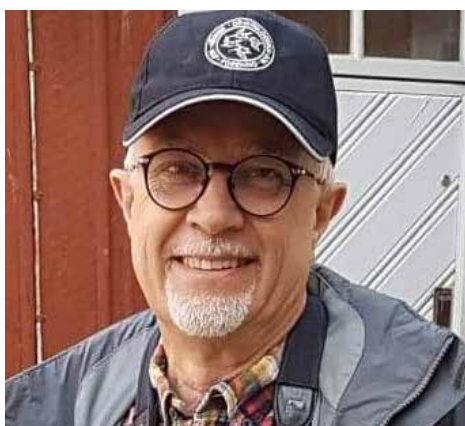
Kedjan är i praktiken upplagd
som ett samarbete när det gäller
prenumeration av tidskriften Vår
Fågelvärld och regionalfören-
ingarnas publikationer; i vårt fall
Fåglar i Närke. NOFs styrelse har
startat en utredning om vad ett
sammangående skulle innebära i
praktiken. Så här långt är det klart
att NOF behåller sitt ekonomiska
oberoende.

Det innebär också att personer
som bor i Närke, men som idag en-
dast är medlemmar i riksförening-
en BirdLife Sverige, i så fall också
blir medlemmar i NOF utan att det
kostar medlemmarna något extra.

DET BLIR EN LÅNG process om vi

ska gå med i Kedjan. Vi i NOF behöver ändra våra stad-
gar som kräver två årsmötesbeslut. Mer information om
detta kommer i framtiden. Håll ögon och öron öppna!
Östergötlands, Västmanlands och Stockholms Ornito-
logiska Förening, och flera är redan med i Kedjan eller på
väg in. Det är en organisatorisk utveckling av Fågelsve-
rige som redan är i rullning.

MEN NU VÄNTAR resten av den sköna höstskådning-
en där utanför dörren, när du läst färdigt tidningen!

Ronnie Lindqvist
Ordförande, NOF

INNEHÅLL

i Fåglar i Närke #3.2021

LEDARE: INTRESSANT BARNPERSPEKTIV	2	FORTSATT KRITISKT FÖR STORLOMMEN	18
OMSLAGSFÅGELN: GRÖNGÖLING	3	HET BOKHÖST FÖR NATURÄLSKARE	19
HELNY BLEV ÅRETS SILVERTÄRNA	4	NOSTALGI FÖR NÄRKINGAR PÅ ÖLAND	24
HÄR PLANERAS STOR VINDKRAFTPARK	5	MINNESORD STIG ENETJÄRN	25
NYA BRINKAR HOPP FÖR BACKSVALAN	9	OBSAT I NÄRKE	26–29
HUR GICK DET I HOLKARNA I OSET?	10	SÅ UNDVIKER FÅGLAR ATT KROCKA	29
BOGLUNDSÄNGEN BLIR ALLT BÄTTRE	11	HELA HÖSTENS PROGRAM	30
KALLE, 13, MÖTTE MÄSTER ERIK	12–13	ALLA VIKTIGA KONTAKTER	31
FÅGELMATNING BÅDE BRA OCH DÅLIGT	13	KÅSERI: POMMERSK KALKON	32
BRA FÖR DOPPINGARNA VID RÄVGÅNGEN	14		

16-17
RÄVAHÄNG

SÅDAN ÄR SKATAN 20-23

PORTRÄTTET:
EVA G-H
6-8

OMSLAGSBILDEN: GRÖNGÖLING (*Picus viridis*)

TEXT: MARIANNE JOHANSSON

AKVARELL: STAFFAN ULLSTRÖM

Gröngölingen tillhör familjen hackspettar och är en stannfågel. *Picus* betyder att den tillhör släktet hackspettsarter med gröngrå fjäderdräkt. Den är en av våra vanligaste hackspettar. Gröngölingen har observerats så gott som över hela landet utom på Gotland.

Längden är 30–36 centimeter och vingspannet 45–52 centimeter. Honan och hanen är ungefär jämstora och båda har röd hjässa och nacke. Den är mörkgrön på ryggen och ljus grågrön på undersidan.

Gröngölingen är dagaktiv och huvudfödan är myror som den jagar och fångar på marken. Äter även daggmask. Den har en cirka tio centimeter lång hullingförsedd tunga. På vintern gräver gröngölingen tunnlar i snön, för att nå myrstackarna. Den gräver sig ner genom snön och djupt ner i stacken för att få tag i myrorna som ligger i vinterdvala.

Flyger i stora bågar. Lock- och lystringsropet är ett gällt: klyh klyh klyh klyh. Trummar inte så ofta som andra hackspettar.

Boet hackas i regel ut i lövträd, särskilt i asp. Äggen, 5–8 stycken, läggs med bör-

jan i april till mitten av maj. Äggstorleken är 28–35 millimeter och de är glänsande vita. Båda könen hjälps åt att ruva äggen i 17–19 dagar. Ungarna stannar i boet 23–27 dygn och är flygga efter tre veckor, men är beroende av föräldrarna 3–7 veckor ytterligare innan de blir självständiga. Om första kullen inte blir något av, kan de göra upp till två nya försök.

Ungfågeln dräkt skiljer sig från de äldre fåglarnas, då den är mycket mattare. Huvudets sidor, halsen och kroppssundersidan har nästan en vit grundton med mörk vattring och randning. Det röda på huvudet är oansenligt och uppblandat med gråa fläckar. Vingarna och ovansidan har en tydligt vit vattring.

Från Närkes Fågelvärld:

Nationell trend 30 år är stark minskning och trenden för 10 år är stabil.

Trenden under 30 år i Närke är stabil.

Antal par i Sverige är 18 000 och antal par i Närke beräknas till 400.

Snart är vi **700** medlemmar i NOF

■ Tack för att du är medlem i Närkes Ornitologiska Förening.

Ditt medlemskap innebär att du stödjer NOFs viktiga arbete för fågelskyddet i vårt område. I år har vi skapat backsvalebrinkar, byggt hussvåletorn och satt upp mängder med holkar i Oset. Vårt arbete för fågelskyddet fortsätter och vi hoppas kunna göra insatser i Tysslingen kommande år.

Som medlem i NOF kan du delta i excursioner, resor och intressanta utbildningar. Du får också föreningens fina tidskrift Fåglar i Närke hem i brevlådan fyra gånger om året.

Här är de senaste som valt att bli medlemmar i NOF:

- Anita Johansson, Örebro,
- Kerstin Höijer, Örebro,
- Gertrud Berge och Ben Holmbom, Örebro,
- Liga Kupce, Örebro,
- Christina Westerling och Tyler McGraw-Alcock, Örebro,
- Christer och Pernilla Ljunggren, Örebro,
- Stefan Andershed, Örebro,
- Roger Embretsen, Karlskoga,
- Annette och Roger Ahlbom, Odensbacken.

Få ex kvar av "Närkes Fågelvärld"

■ Försäljningen av NOFs fina bok och praktverk Närkes Fågelvärld har gått över förväntan.

Privatpersoner, både medlemmar och icke medlemmar i NOF, har köpt boken liksom bibliotek, universitet och organisationer. En del böcker har gått ut via bokhandeln, men det stora flertalet har sålts direkt av NOF. Upplagan på 640 böcker är snart slut, i skrivande stund finns endast 19 böcker kvar. Har du inte slagit till än och köpt ett eget exemplar är det hög tid att göra det nu. Boken kostar 450 kronor och du köper den av Ronnie Lindqvist, som du når via e-post lindqvist_ronnie@hotmail.com eller telefon 070 262 14 17.

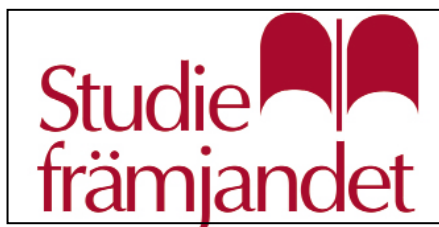

FOTO: ROINE MAGNUSSON

PRISAD. Helny Olsson fick i helgen ta emot priset som Årets Silvertärna. Prisutdelningen ägde rum i Falsterbo.

Helny O. Årets Silvertärna

HELNY OLSSON, svanräknargeneralen i Tysslingen, fick i år priset som Årets Silvertärna. Priset delades ut i samband med Falsterbo Bird Show.

– Jag hade inte en susning, och det kom som en glad överraskning, berättar Helny.

Varje år delar BirdLife Sverige ut ett pris som Årets Silvertärna. I år gick priset till Helny Olsson med motiveringen:

"...som så generöst delar med sig av sina kunskaper och sprider glädje kring fåglar till de tusentals fågelintresserade som hon träffar varje år. Hon är en person som räknar sångsvanar varje morgon då de rastar i Tysslingen och under hennes 24 aktiva år så har hon fått både intresset och atmosfären kring sjön att blomstra."

– Årets Silvertärna går till denna rikskändis som svanräknar vid Tysslingen och som lockat med sig så många andra in i fågelskådandet,

berättade BirdLife Sveriges ordförande Lotta Berg i samband med prisutdelningen i Falsterbo.

Helny Olsson, som helt ovetande om priset lockats till Falsterbo Bird Show av vännen Roine Magnusson, var både förvånad och glad när hon fick ta emot utmärkelsen. Priset bestod av en tubkikare och en handkikare från Kowa.

I slutet av 1990-talet började Helny Olsson att räkna svanar vid norra delen av Tysslingen. Sedan 2010 har hon varit ansvarig för den dagliga räkningen. Varje morgon under svanrasten har hon räknat de sångsvanar som rastar på Rånnestamaden. Svanrasten varierar från år till år men den varar mellan 25 och 40 dagar, och varenda morgon finns Helny Olsson på plats.

BirdLife Sverige delar ut pris både till Årets fågelskådare och Årets Silvertärna. Senast en Närkeskådare van Årets Silvertärna var 2001. Den gången, för 20 år sedan, var det NOFs Annika Lorin som tog hem priset.

Stena planerar **länets största vindkraftspark** intill **Breven**reservatet

BOLAGET STENA Renewable AB vill bygga en vindkraftspark sex kilometer nordost om Hjortkvarn, alldeles intill naturreservatet Brevens tallskogar.

Företaget vill bygga 34 vindkraftverk som är 270 meter höga.

Området runt Brevens bruk har länge varit intressant för vindkraftsbolagen. Redan för tio år sedan ville företaget Eon bygga en stor vindkraftspark i området, men deras ansökan drogs tillbaka, bland annat sedan det kommit kraftiga protester mot uppförandet i det naturkänsliga området.

Nu har vindkraftsbolaget Stena Renewable AB ansökt om att få uppföra 34 vindkraftsnurror i ett område som man kallar Mörttsjö. Det är ett område som ligger i både Örebro och Östergötlands län, och som berör kommunerna Hallsberg och Finspång.

Samrådsansökan

Bolaget vill uppföra vindkraftverk som är 270 meter höga och har därför lämnat in en samrådsansökan. Sedan tidigare har företaget gjort upp med fastighetsägarna.

I ansökan finns bland annat beskrivet att det aktuella området gränsar till naturreservatet Brevens tallskogar. Det blev ett naturreservat under 2018 och ligger i anslutning till den planerade vindkraftsparkens norra del.

Brevens tallskogar hyser tallskog, våtmarker, sjöar, tjärnar och skyddsvärda arter. Flera syften finns med reservatet, bland annat att bevara och skydda naturmiljöer och den biologiska mångfalden. Stor artrikedom finns i ljusöppna tallmiljöer, däribland karakteristiska arter för gamla skogar samt hotade, sällsyna och hänsynskrävande arter.

Miljökonsekvensutredning

Enligt vindkraftsbolaget ska fågelinventeringar genomföras under säsongerna 2021 och 2022 för att kunna kartlägga fågellivet inom projektområdet och dess omgivningar. Fokus kommer att ligga på örn, lom, fiskgjuse samt skogshöns. Resultaten från inventeringarna kommer redovisas i en MKB (miljökonsekvensbeskrivning) för vindparken och utgöra underlag för planering av eventuella försiktighetsåtgärder.

Nu har Stena Renewable skickat in en ansökan om samråd till länsstyrelserna i Örebro och Östergötland. Under hösten kommer det att ske ett samråd med allmänheten, närboende, myndigheter och organisationer.

Under våren planerar bolaget att presentera en MKB, och nästa sommar hoppas företaget kunna lämna in en ansökan om tillstånd.

FOTNOT. Det här är en av tre vindkraftsparker som är planerade i området. Tanken är att ytterligare två, som är ungefär lika stora, ska uppföras i Brevensskogarna.

KARTA: LÄNSSTYRELSEN I ÖREBRO, LANTVÄRDET NATURVÄRDSSTYRELSEN

Övre kartan: Det nya naturreservatet "Brevens tallskogar" bildades 2018.

Nedre kartan: Söder om reservatet vill Stena Renewable bygga 34 snurror som är 270 meter höga.

FÖRENING DREV PÅ FÖR **VÄRDEFULLT RESERVAT**

■ **Alldeles intill den planerade vindkraftsparken bildades nyligen ett stort och sammanhängande naturreservat på 1600 hektar, "Brevens tallskogar naturreservat", tidigare kallat Bruna bergen gammelskog.**

Redan för tolv år sedan uppmärksammades de höga naturvärdena av föreningen Skydda Skogen, som sedan drivit på för ett skydd av de värdefulla skogsområdena.

Den 25 september invigdes naturreservatet Brevens tallskogar. Viktor Säfve från Skydda Skogen är nöjd. Han var en av

dem som tog initiativ till inventeringarna av området för tolv år sedan, och han har verkat för att skogsmiljön ska bevaras:

– Att denna fantastiskt fina tallskogsmiljö nu är skyddad för framtiden känns stort. Det visar att ideellt engagemang gör skillnad och kan bidra till ovärderliga kunskaper om var skyddsvärda områden och arter finns i landskapen.

Brevens tallskogar ligger långt ifrån större vägar. Länsstyrelsen skriver:

"Området är därmed ett av få tysta områden i länet. En stor del av skogen består av en gles, brandpräglad tallskog bland hällmarker och våtmarker. Det finns

gott om gamla tallar men även träd i olika åldrar och även död tallved. Här trivs fåglar som tjäder och nattskär, svampar som lakritsmusseron, blå taggsvamp och tallticka".

Skydda Skogen undersökte området år 2009 med hjälp av ledande fältinventerare. Den prisbelönta finska naturvårdsexperten Olli Manninen var en av dem som inventerat skogen ideellt. Så här sade han då:

– Skogen är av hög klass, därför att den är en av Närkes största äldre tallskogar, och hemvist för en rad hotade och missgynnade svamparter.

EVA GEORGII-HEMMING
har alltid kameran nära till
hands. Och hon har också nära
till naturen eftersom hon bor i
Äsplunda utanför Örebro

Eva har **alltid** **nära** till naturen

FAKTA/EVA GEORGII-HEMMING

Ålder: 61 år.

Familj: Maken Urban Tholén.

Bor: Sedan 1996 i 1700-talshus i Äsplunda, Glanshammar.

Jobb: Professor i musikvetenskap, och sedan 2017 prefekt vid Musikhögskolan, Örebro universitet.

Antal kryss: 268 Sverigekryss, och hälften så många tomtkryss. Just som vi avslutat intervjun skickar Eva ett sms: "Ett litet tillägg för att öka aktualiteten. Jag sa att vi har 133 tomtkryss, men det 134:e trillade just in. En rastande försärla. Något udda här."

Övrigt: Styrelseledamot i NOF sedan ett par år. "Ett jättekul uppdrag. Jag lär mig mycket och vi har bra diskussioner."

Favoritfågel: "Jag tycker alla fåglar är intressanta och det finns alltid mer att lära sig. Men jag har en särskild relation till kattugglan. Sen väntar jag på att få se havssula och islom i Sverige."

EVA JOBBAR på universitet och cyklar dit så ofta hon kan. Det innebär att hon passerar natursköna områden som Myrö våtmark, Rynningeviken och Oset.

NI ÄR MÅNGA som har sett hennes bilder på NOFs Facebooksida. – Det spelar ingen roll om jag är på väg till jobbet eller ute på en planerad exkursion. Kameran kommer alltid till användning, säger Eva Georgii-Hemming. Men hon behöver inte ens lämna hemmet för att hitta fina motiv.

TEXT: CHARLOTTA HEDBERG-TIDEMAN FOTO: ARNE LUNDH

Många fågelskådare kan nog vara avundsjuka på Eva. Runt huset på tomten i Äsplunda har hon under våren räknat till inte mindre än 25 säkra häckande arter. Läger man till arter som hävdad revir och troligen har häckat är antalet 56.

– Tomten är en fantastisk lokal, jag har sammanlagt 134 tomtkryss. Eftersom vi bor vid Hjälmaren, har skogen i ryggen och hagmarker framför oss så hittar många spännande arter hit – rovfåglar, sjöfåglar, tättingar och mer specifika skogsfåglar, berättar hon och kommer in på favoriterna som trivs på tomten.

– I början av sommaren hade vi kattugglor som häckade i en holk som vi kunde se från vår veranda. Så småningom blev det tre kattuggleungar som vi kunde följa från första parkett. Så jag måste säga att kattugglor ligger mig varmt om hjärtat.

– Jag måste ju också nämna att vi fick hjälp av Leif Sandgren att ringmärka förra årets kull så nu kan man säga att vi har en egen generation kattugglor.

Flyttat runt

Från början hade Eva ingen koppling till vare sig Närke eller fågelskådning.

Hon är född i Dalsland och under barn- och ungdomstiden blev det en del flyttande, främst i södra Sverige. Hon hamnade i Örebro när det var dags att söka fortsatt utbildning efter gymnasiet.

– Jag har alltid gillat att vara i naturen och var med i Fältbiologerna en tid. När vi skulle söka till gymnasiet så var jag inne på att bli marinbiolog. Syokonsulenten visste inte hur man skulle bli det och föreslog istället att jag skulle bli förskollärare – "eftersom du är tjej",

skrattar Eva, men lite frustrerad över könsnormen.

Det blev inget av vare sig det ena eller andra. I stället var det hennes musikintresse som tog henne till Närke.

– Jag visste ingenting om Örebro, men när sa att det var en bra musikhögskola, så jag åkte hit och gjorde mitt inträdesprov och kom in på musiklärarutbildningen. Det här var 1981 och på den tiden var jag inte så engagerad i fågelskådning – men jag minns fågeltornet i Oset och träskmarken runt och hur snårigt och svårtillgängligt det var. Det går knappt att fatta hur fantastiskt fint hela området nu har blivit, säger hon.

"Skådare är generösa"

Så småningom gick Eva flera fågelskådar- och fotokurser, något hon rekommenderar alla att göra.

– Det ger så mycket och man lär känna människor som kan väldigt mycket. Över huvud taget så tycker jag att fågelskådare är generösa och delar med sig av sina kunskaper var man än träffar på dem. Många tar själva

PORTRÄTTET 3/2021

MÅNGA HAR säkert sett Evas fågelbilder på NOFs Facebooksida.

initiativet till att berätta vad som finns att se och förklarar karaktärer om det behövs. Och har man frågor är det bara att ösa på.

Bor man som Eva är det inte långt till fina skådarlokaler. Maken Urban jobbar på samma arbetsplats och de gör väldigt mycket tillsammans på fritiden, fågelskådning inget undantag.

– Vi är båda vetgiriga och vill alltid lära oss mer och vi har hela tiden mycket att diskutera och prata om. Och så cyklar vi till jobbet så ofta det går.

– Områdena vi passerar på vägen med gärdena hemma, Myrö våtmark och Oset är fantastiska. Det kan bli många stopp efter vägen. Ser vi nåt intressant är det bara att stanna och ta upp kikare och kamera.

Öland en favorit

En annan favoritlokal för Eva och Urban är Öland. Genom en slump fick de för flera år sedan möjlighet att hyra Elsy-Britt Schildts lilla stuga i Össby på södra Öland. (Elsy-Britt är bland annat medförfattare till handboken Ölands fågellokaler.)

– Efter det har vi fått förmånen att vara i Össby tre gånger om året. Då packar vi in oss i bilen och det är alltid samma veckor. Snart är det dags igen, vår sista semestervecka har vi sparat så i andra hälften av oktober bär det av.

Ett starkt fågelskådarminne vill Eva dela med sig av.

– För ett par år sedan var jag och Urban i Island på jobb och hade möjlighet att kom-

binera med ett par semesterdagar. Urban har en kompis i Akureyri som är professionell fotograf och fågelskådare. Han hade förberett en fantastisk – men galet intensiv – tredygns guidning på norra Island. Bland annat åkte vi till Langanes. Det har varit ett drömmesmål i många år. Och så hade jag den stora lyckan att se havssulor, sillgrisslor, tordmular och stormfåglar på några meters håll. Helt otroligt. Jag hängde över branten med kameran i ett stadigt grepp och var gråtfärdig av lycka, berättar Eva.

– Den mängden av fåglar, så nära, så mäktigt att få uppleva det.

Ute dygnet runt

På samma rutt kunde hon även bocka av svartnäbbad islom, strömand och islandsknipa.

– Vi var ute nästan dygnet runt, det var ibland tuffa promenader i extremt brant terräng. Men jag känner en sån tacksamhet mot guiden, som tog oss till fantastiska platser där vi kom riktigt nära utan att störa.

Som sagt – kameran använder Eva flitigt. För det mesta publiceras bilderna på någon Facebooksida.

– För att få de där knivskarpa bilderna så måste man vara väldigt nära och det är man sällan. Jag tycker inte heller att det är så kul att sitta en hel dag i ett gömsle för att komma fåglarna nära. För mig är det inte att vara ute i naturen. Jag vill promenera, lyssna, spana och dofta och kunna ta in alla intryck. Även om fotograferandet blir mer slumpartat.

Vi fortsätter hjälpa Bubo bubo bo

■ **Närkes Ornitologiska Förening har fått 20 000 kronor bidrag av Hopajola för att placera ut häckningslådor till berguvar.**

Anledningen är att berguven har en besvärlig situation i hela landet och minskar i antal. I Närke är de flesta berguvreviren knutna till bergtäkter. Men ibland störs häckningarna av att verksamheten behöver utvidgas och då förstörs lämpliga boplatser.

NOF har därför ansökt om pengar för att få sätta upp holkar till berguvar vid ett antal bergtäkter runt om i landskapet. Två sådana lådor har redan monterats upp, och i en av dessa blev det en lyckad häckning i år med två ungar som blev flygga.

Tanken är att NOF tar kontakt med bergtäktägarna och erbjuder att föreningen sätter upp bolådor på lämpliga platser.

Välkommen till Facebookgruppen

■ **Snart är vi 800 medlemmar i NOFs Facebookgrupp.**

Tanken är att Facebookgruppen ska vara ett komplement till föreningens tidskrift Fåglar i Närke, och till hemsidan. I NOFs Facebookgrupp finns lite tips om saker som händer, till exempel arrangemang inom NOF men också andra aktiviteter som rör fågelskådning som intressanta föreläsningar eller bildvisningar av naturfotografer verksamma i Närke.

Här kan du också lägga ut dina fågelbilder, ställa frågor eller berätta om skådarupplevelser. Men det ska ha anknytning till landskapet.

Närkes Ornitologiska Förening har en så kallad slutna grupp på Facebook, allt för att slippa reklam och annat som kan uppfattas som besvärande. Välkommen till gruppen.

Nya **brinkar** ger nytt hopp för **backsvalan**

FOTO: BRONNERS

BACKSVALORNA har det besvärligt med boplatser. I år hittade inventerarna från NOF fyra olika häcklokaler.

SITUATIONEN FÖR BACKSVALAN är fortfarande bekymmersam i vårt landskap, men glädjande nog finns nu tecken på att trenden kan ha vänt. År 2020 hade vi endast två kända häckningar i Närke. I år har vi fyra kolonier med aktiva bon.

TEXT: RONNIE LINDQVIST

Under åren 2020–2021 har backsvalan inventerats i hela landet i BirdLife Sveriges regi. Anledningen är den tillbakagång arten haft under de senaste 20 åren.

Närkes största koloni på Äsön var helt övergiven 2020, men i år var den återigen aktiv.

En koloni från 2020, Atle bergtäkt, har inte varit möjlig att kontrollera i år. Det finns inga spontana rapporter från dess närhet och stora markarbeten som utförts 2021 tyder på att platsen kan vara övergiven, men förhoppningsvis är det tillfälligt.

Sannolikt finns det fler backsvalekolonier i Närke som inte är rapporterade. En lång rad rapporter på Artportalen avseende födosökande fåglar på flera platser tyder på att så är fallet.

Två backsvalebrinkar

Under året har Närkes Ornitologiska Förening i samarbete med Örebro kommun anlagt två backsvalebrinkar i naturreservatet Oset i Örebro. De blev färdigställda lite för sent under våren, men backsvalor har undersökt platserna och vi är mycket förhoppningsfulla inför säsongen 2022.

Erfarenheterna från andra orter, bland annat på Getterön utanför Varberg där man anlagt konstgjorda backsvalebrinkar, är att det tar minst ett år innan kolonierna etableras.

Närkes Ornitologiska Förening har fört samtal med Stiftelsen Tysslingen och Länsstyrelsen i Örebro län om möjligheten att anlägga en backsvalebrink i Norra Tysslingen.

Bra år för fjällgåsen i Sverige

■ Sommaren 2021 verkar bli ett bra år för fjällgåsen. Fram till och med 30 juni hade åtminstone sex kullar konstaterats i kärnområdet i södra Norrbottensfjällen, vilket är det högsta antalet sedan arbetet intensifierades år 2010. Detta är goda nyheter då häckningarna tidigare uteblivit trots att antalet par har ökat och populationen vuxit.

Under senare år har antalet fjällgäss rapporterade på Artportalen ökat markant. Den dyker upp på nya platser, och avläsningar av individmärkta fåglar visar hur grupper av fjällgäss etablerar egna flyttrutter.

Mycket av uppföljningen bygger på dessa frivilliga rapporter, ett viktigt komplement till riktade inventeringar.

Men de hade kunnat vara ännu värdefullare om observatörerna konsekvent läst av och rapporterat färgmärkta individer. Särskilt under våren syns hur de etablerade paren går tillsammans och då kan rapporter om en individmärkt fågel tillsammans med en omärkt fågel vara viktiga för att kunna beräkna populationsstorleken.

Även om antalet rapporter av färgmärkta fåglar ökar i Sverige, är det långt ifrån vad som rapporteras på övervintringsområdet i Nederländerna.

Stöd NOFs arbete med fågelskydd

■ Under året har NOF genomfört en rad konkreta fågelskyddsprojekt. Vi har skapat backsvalebrinkar, hussvaltetorn, tillverkat och monterat upp holkar för småfågelholkar i Oset. Vi har också tillverkat och satt upp holkar för berguvar på flera platser.

Vårt praktiska arbete med fågelskyddet fortsätter.

Vill du också stödja NOFs insatser? Då går det bra att **swisha** till:

123 02 90 361

Med Swish kan du också ge ett bidrag för en guidning, betala en fågelresa och mycket annat.

Du som inte kan eller vill använda Swish kan givetvis alltid använda dig av bankgiro 5747–3357 som vanligt när du ska betala till NOF.

Nakenchock för skådare i Skåne

■ En fågelskådare i skånska Skanör har polisanmält en nakenbadare för att ha hotat honom till livet.

– Jag fruktade för mitt liv helt enkelt, säger mannen enligt Sydsvenska Dagbladet.

Konflikten uppstod vid Skanörs revlar, ett naturreservat känt för sitt fågelliv och en magnet för ornitologer från hela världen – men även platsen för ett naturistbad.

Fågelskådaren spanade efter fåglar med både en handkikare och en stor kikare med stativ, när en naken man kom fram och skrek "bort med kamerorna".

– Jag sa till mannen att det är en kikare och att jag har lika stor rätt som han att vara här. Men då blev han ännu argare, säger fågelskådaren till tidningen.

Enligt skådaren trappades bråket upp så att han såg sig tvungen att ringa 112. Samtalet bröts dock i det upptrissade läget, men mannen har polisanmält händelsen i efterhand.

Björn Malmhagen, ordförande vid Falsterbo fågelstation, tror att det rör sig om en turistande naturist.

– Fågelskådarna skiter ju fullständigt i naturisterna, vilket de lokala naturisterna vet, säger han.

Dags att utse Årets gulsparv

■ Vem tycker du är värd att få priset Årets gulsparv? Priset ska gå till någon som gjort stora insatser för att främja fågelintresset, jobbat med fågelskydd eller fågelforskning.

I år fick Staffan Ullström ta emot priset av NOF. Han fick det för att ha tecknat de vackra omslagen till **Fåglar i Närke** sedan 1992, och för sitt arbete med Fågelakuten i Närke.

Tidigare Årets gulsparv-vinnare: **Ronnie Lindqvist, Jonas Engzell, Hans Waern, Helny Olsson, Åke Lorin, Ami Sundén, Annika Lorin och Åsa Bengtsson, Märkplats Venan och Olle Liljedahl.**

Nu kan du nominera din kandidat. Det ska delas ut i samband med årsmötet i februari 2022. Ta kontakt med någon i styrelsen och berätta vem DU vill ska ta priset.

FOTO: KIEL LUNDIN

EN AV 60 nytillverkade fågelholkar i Oset i Örebro. Ronnie Lindqvist i färd med att montera.

Tjo vad det blev livat med **holkar** i Oset!

MÅNGA GAMLA HOLKAR i Oset har tjänat ut och behovet av nya boplatser var stort inför häckningssäsongen 2021. Under våren ägnade några NOF-medlemmar ett par dagar åt att snickra ett 60-tal småfågelholkar. Efter dialog med markägaren Örebro kommun kunde holkarna monteras upp på lämpliga platser i det stadsnära naturreservatet. Det var trevliga timmar, och efteråt kändes det i hela kroppen att man gjort något viktigt, konkret och fysiskt för fåglarna.

TEXT: RONNIE LINDQVIST

Eftersom det finns så många olika åsikter om hur holkar ska placeras föddes en tanke att det kunde vara värt att göra ett försök att analysera resultatet efter häckningsperiodens slut. Vilken höjd ska de sitta i? Vilket väderstreck är bäst och vilket ska undvikas? En sökning efter goda råd på internet gav inga entydiga svar, så holkarna monterades slumpvis i alla riktningar och på olika höjd.

Häckningssäsongen flöt på bra och med glädje kunde vi konstatera att många av de nya holkarna omedelbart togs i anspråk. Redan dagen efter uppsättningen kunde vi se ett par talgoxar bygga bo i en av holkarna.

Efter häckningssäsongen var tiden inne att kolla utfallet. Ett billigt endoskop till mobilen

inköptes. Med den 1,5 meter långa kabeln med kameralins i fronten kunde man lätt kontrollera om det fanns något använt bo i holkarna. Endast i en enda holk var ungar kvar den 13 juli, och det kändes bra att inte ha stört alltför mycket. Getingarna i tre av holkarna var däremot allt annat än glada över påhälsningen.

De häckande fågelarterna var de förväntade. Talgoxe och blåmes var i klar majoritet, men även entita och svartvit flugsnappare häckade med ett par vardera.

Svårt att dra slutsatser

Kan man dra några slutsatser av placeringen i olika väderstreck? Svaret blir nog ett tveksamt "nja". Materialet är sannolikt alltför litet och omgivande miljö betyder nog lika mycket som kompassriktningen. Så här ser det i alla fall ut efter första sommaren:

Totalt var 56 procent av de kontrollerade holkarna bebodda och så här var fördelningen:

Alla holkarna mot norr var bebodda
75 procent mot sydost var bebodda

67 procent av holkarna mot söder och nordväst var bebodda

50 procent mot väst var bebodda

Ingen holk mot sydväst var bebodd

Den enda säkra slutsats man kan dra är att många av de nya boplatserna har passat fåglarna och blivit bebodda. Vill man veta mer om den ideala placeringen får man forska vidare med ett större material.

Boglundsängen – med hög kvalitet som fågellokal

BOGLUNDSÄNGEN blev naturreservat 2007. I år har denna våtmarkslokal inventerats på nytt och många nya häckarter har tillkommit.

Svarthakedoppingreviret (gult), i naturreservatet Boglundsängen (rött).

NÄR BOGLUNDSÄNGEN i Örebro skapades 2007 häckade 40 olika arter i naturreservatet. I år häckade 57 arter, och krävande våtmarksarter som skedand och årta har tillkommit. Det visar att området håller en hög kvalitet.

TEXT OCH FOTO: RONNIE LINDQVIST

På uppdrag av Örebro kommun har i år de häckande fåglarna i naturreservatet Boglundsängen inventerats. Målsättningen var att se hur fågellivet förändrats från 2007 och fram till idag.

Metoden är revirkartering, utförd på samma sätt som åren 2007–2009. Bengt Jalsborn och Ronnie Lindqvist har inventerat åtta gånger mellan 20 april och 29 juni.

Inventeringen sker genom att man i sakta promenadtakt följer den grusade gångvägen runt naturreservatet, stannar och spanar efter fåglar. Man startar strax efter soluppgången

och är klar efter cirka tre timmar.

Alla observationer överförs till artkartor. Då framträder ett antal markeringar som utgör centrum av reviret. För vissa arter fungerar räkning av ungvullar bättre. Det har använts för arter som grågås, vigg, årta med flera. För kolonihäckare som skrattnås har vi försökt att räkna bon istället. Efter inventeringsperiodens slut har en del kompletteringar gjorts från Artportalen.

Sammanlagt har 57 fågelarter konstaterats häcka under 2021, vilket kan jämföras med 41 arter 2007 och 40 arter år 2008. Boglundsängen är samtidigt en riktigt fin rastlokal, men att inventera rastande fåglar, översomrare och övervintrare är en helt annan undersökning som kräver andra insatser.

Arter som tillkommit som häckande fåglar sedan 2007 är bland annat knölsvan, sångsvan, skedand, årta, vigg, rörhöna och svart-hakedopping. Framför allt skedand och årta är krävande våtmarksarter, vilket visar att området håller en hög kvalitet. Samtidigt håller de

kräsna arterna rödbena och gulärta ställningarna.

Skrattnåstillväxt

Den största skillnaden är ändå skrattnåskolonierna, som har vuxit sig rejält stora med 166 konstaterade bon, men sannolikt fler som varit svåra att upptäcka. Däremot är det märkligt att den tidigare så talrikt förekommande smådoppingen verkar vara nästan helt borta. En enda rapport finns från häckningssäsongen 2021. Och inte en enda häckning av vår landskapsfågel gulsparr kunde konstateras i år.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att Boglundsängen etablerats som en fin fågellokal med potential att dra ytterligare några häckare till sig.

Många frågor återstår till kommande inventeringar. Vattenrall och småfläckig sumphöna har spelat, men häckade dessa? Hur många skrattnåsbon var det egentligen och vart har alla rosenfinkar, gulsparrar och smådoppingar tagit vägen?

Diskussion om fågelskydd vid Tysslingen

■ Närkes Ornitologiska Förening diskuterar med Länsstyrelsen och Stiftelsen Tysslingen om en del fågelskyddsprojekt i Tysslingen.

Det handlar om att göra backsvaldebrinkar, sådana som de i Oset, liksom om att göra

hussvale torn för att gynna arten som får allt svårare att hitta lämpliga boplatser. Andra idéer är fiskgjuseplattformar, och att bygga en boplatser för kungsfiskare vid Blackstaån, men också att sätta upp småfågelholkar och holkar för starar.

Ragnarsson
FASTIGHETER AB
stöder detta nummer av
Fåglar i Närke!

HAR DU EGNA MINNEN AV ERIK ROSENBERG?

Hör då av dig till Thomas Eriksson som samlar in berättelserna som publiceras i Fåglar i Närke. Mejla thomas.g.eriksson@gmail.com eller ring 070-3175200

Kalle var 13 år – nu berättar han om första mötet med **Mäster**

FOTO: ANDERS JACOBSSON

KALLE Schölin besöker Kvismaren minst en gång i veckan.

ETT SKOGSSNÄPPEBO fångade Erik Rosenbergs uppmärksamhet och fick honom att ta cykeln ut till den trettonårige Karl-Gustav "Kalle" Schölin i Stortorp.

TEXT: THOMAS ERIKSSON

Kalle Schölin, född 1932, var 13 år när han hittade ett skogssnäppebo i ett gammalt ekorrbö, fyra meter upp i en gran. Han berättade om upptäckten för en grannfru, som frågade om hon inte skulle ringa Erik Rosenberg. Jodå, det kunde hon väl få göra.

– Erik kom ut och tittade. Han hade aldrig sett ett skogssnäppebo tidigare. Han hade ingen brådska, utan vi gick och tittade i skogen utanför huset på några hålaspar, där det häckade spillkråka, berättar Kalle, idag 88 år fyllda.

Efter att Erik hade klättrat upp fyra meter upp i granen och konstaterat att det fanns fyra ungar i boet, vände han sig till Kalle och sade att om han ville, skulle han cykla in till Örebro och lyssna på ett föredrag av Anders Enemar från Kumla, där denne skulle berätta om sina holckstudier i Säbylundsskogen.

Blev holckbiten

– Jag cyklade in till Biologiska föreningens möte, lyssnade på föredraget och blev sedan biten för livet av att bygga fågelholkar. Så det kanske var Erik Rosenbergs förtjänst.

Sedan många år har Kalle stadigt 100 holkar som han sköter om ute i Stortorp. Han har koll på häckningar i alla holkar och ibland gör han en ny, när tidens tand nött på hans bestånd.

Kalle Schölin, Ragnar Edberg och Herbert Näthammar, var tillsammans med Knut Borg ett gäng som skådade i Oset och Kvismaren tillsammans. Första gången de var tillsammans på Ottenby var 1948, då de fick bra kontakt med fyrpersonalen, mycket tack vare att "Knutte" var fotograf och tog några bilder på fyrpersonalens barn och skickade till dem, vilket uppskattades.

Erik Rosenberg uppmärksammade ungdomarna och försökte lansera ett projekt i Oset, vilket gick ut på att skapa dammar för vadare och änder omkring den gamla höladan.

Beväpnade med spadar och hackor gick pojarna lös på tuvorna och lerjorden, ett projekt som ganska snabbt rann ut i sanden eller som Kalle konstaterar:

– Vi grävde och slet, och visst blev det några gröpser här och var, men vi kroknade ganska tidigt.

Missade matningen

– Jag var hemma hos Erik flera gånger. En gång hade han fått in en skadad rördrom, som

Erik Rosenberg.

han lät bo i en garderob som utrymdes på kläder. I garderoben hade han ett kopparfat, där han lade in strömming.

Förgäves hade Erik Rosenberg försökt få se när fågeln åt strömmingen, men så fort han närmade sig, ställde sig rördrommen i skyddsställning.

– Jag minns hur den stod stel som en pinne i ett hörn, fortsätter Kalle. Men fågeln kvicknade snart till och kunde återfå friheten i Oset.

Ihop med bekanta kunde Erik Rosenberg prata hur mycket som helst, annars var han ganska fåordig, fortsätter Kalle.

– Han hade sin värmländska kvar, den satt kvar hela livet. Han tyckte om att vara bland vänner. Ibland kunde han dra gamla värmlandshistorier.

Även om han höll en del föredrag för att få in några kronor till levebrödet, var han sällan bekväm, inte heller på Biologiska föreningens möten. Där kom hela tiden människor fram och skulle ställa fågelfrågor eller berätta något för honom.

– Han var otroligt märklig man. Han hade en alldeles enorm slutledningsförmåga och kunde förklara varför fåglarna gjorde så och så. Han var som född till fågel-skådare.

Sanatoriepatient

Erik Rosenberg hade dåliga lungor och vistades enligt Kalle vid flera tillfällen på Garphyttans sanatorium. Sina största år i fält hade han på 1920- och 1930-talen.

– Redan när jag började på fyrtioalet hade han nästan slutat vara ute, och var så småningom mest hemma och tog emot rapporter.

Allan Moberg hette en skådare som ofta kunde skjutsa Erik ut i markerna, eftersom han saknade bil. Men då blev de ofta stående på en plats i Hammar eller på något annat ställe.

Berguvarna i Kilsbergen

Men ibland tog Erik Rosenberg också en tur till Kilsbergen. Under många år satt en berguv i Trollödal och ropade. Erik ville kolla upp dem varje år, men Kalle tror aldrig att det konstaterades någon häckning.

– Vi cyklade också upp dit en gång för att lyssna. På den tiden hade man ju inga sopsäckar, jag hade med en filt, det var iskallt och inte hörde vi någon berguv, konstaterar han.

Kalle Schölin var i Kvismaren första gången 1945. Han cyklade dit mitt i natten med sin far, som också var lite fågelintresserad. Men de såg bara vass och sly. Men sedan den tiden

ÖBY kulle 23 mars 1949. Ragnar "Ragge" Edberg och Karl-Gustav "Kalle" Schölin.

har han blivit Kvismaren trogen och försöker fortfarande att komma dit minst en gång i veckan.

– Jag brukar börja med en tur till Dansbanan och sedan blir det nästan alltid frukost på Hammarkullen när solen börjar värma.

Nu för tiden blir det bilen som tar honom ut i markerna. Förr var det ofta cykeln, och på vintrarna var det rälsbuss och sedan skidor.

Mysteriet med Eriks kikare

Erik Rosenberg gick alltid med handkikaren upp och ned. Det var många som funderade på varför han hade den vanan, men Kalle Schölin har förklaringen. Handkikaren hade ett dåligt okular och ett som fungerade bra. Erik hade ett öga som var sämre och ett som var bättre. Så för att kunna para ihop det bästa okularet med det bästa ögat, fick han helt enkelt vända kikaren just upp och ned.

Vi fortsätter att prata kikare. Eriks handkikare var lång, men Kalle minns inte vad det var för märke.

– Under kriget var det stort omöjligt att få

tag på kikare. De flesta kikare var tyska och de gick till militären. Efter kriget tog det ett tag innan produktionen kom igång igen.

En örebroare som hette Gunnar Otterlind hade kontakt med några i Skåne som kunde få tag på kikare. De kallades "smuggelkikare" och var gamla militärkikare.

– Knutte Borg hade kontakt med Gunnar och fixade så vi fick köpa varsin kikare. De hade antagligen suttit på någon tysk officer under något fälttåg.

Gångjärn i ögat

Kalle har fortfarande sin gamla tyska militärkikare kvar i sin ägo. Det är en 7 x 50 med en dåtida finess.

– Man kunde bära den med glasögon. Ringen kring okularen har gångjärn, som kan fällas fram och tillbaka.

– Till slut blev den så sliten så gångjärnet for upp av sig själv och man fick det i ögat. Det var inte alltid praktiskt när man snabbt skulle lyfta kikaren till ögonen, avslutar Kalle Schölin.

SLÅ TILL PÅ ULLSTRÖMS 116 FÅGLAR!

Sedan 1992 har konstnären Staffan Ullström illustrerat förstasidan på Fåglar i Närke. Totalt har det blivit 116 olika arter som pryder omslaget.

Nu har NOF tryckt upp en snygg affisch med alla Staffans omslagsbilder. Den är tryckt på fint papper och har måtten 70x10 centimeter – som gjord för inramning. Du kan köpa affischen för 100 kr.

**Ta kontakt med:
Ronnie Lindqvist:
lindqvist_ronnie@hotmail.com
070-262 14 17**

**Kent Halttunen:
kent.halttunen@outlook.com
070-216 11 30**

Fågelmatning kan både gynna och missgynna artrikedomen

■ **Forskare från Storbritannien skriver i en artikel att vår önskan att mata fåglar kan göra att flera vanliga arter gynnas medan vissa sällsynta arter missgynnas.**

Studien, med den dramatiska titeln "Killing with kindness", är publicerad i Biological Conservation. Storbritannien har i snitt 100 fågelmatningar per kvadratkilometer och det finns ungefär fem miljoner fågelholkar i landet. Att det finns så mycket mat att tillgå och många bostäder påverkar naturligtvis fåglarna i omgivningen. Forskarna menar att vanliga arter vid fågelmatningar: talgoxe, nötväcka, blåmes

och halsbandsparakit (den sistnämnda har ökat enormt i Storbritannien), gynnas kraftigt. Det kan drabba fågelarter som inte besöker fågelmatningar så ofta. Det gäller entita, talltita, mindre hackspett och grönsångare. När de får ökad konkurrens från fågelmatningsarterna kan de få allt svårare att klara sig, menar forskarna bakom studien.

Även i Sverige minskar entita, talltita och mindre hackspett. För alla tre arterna är kalavverkningar och borttagandet av död ved och gamla träd ett större och viktigare problem än konkurrensen från fågelmatningar, enligt SLU.

Alex Lees, en av forskarna bakom den brittiska studien, skriver på Twitter att det förvisso inte finns några "direkta empiriska bevis" för att matningar bidragit till nedgången hos vissa arter i Storbritannien, men han menar att matningarnas roll alltför sällan lyfts som en potential orsak och att det finns "en tydlig koppling som KAN ha betydelse".

– Möjligheterna att allmän matning kan urholka biologisk mångfald, genom att ändra konkurrensen, har i stort sett ignorerats och vi anser att det är nödvändigt med brådskande empirisk forskning, skriver han.

Lyckat **dopping**år vid

FISKTÄRNORNAS ÄGG på en av kornbalarna i Räv-gångsmaden. Tyvärr lyckades inte häckningarna och äggen och fåglarna försvann efter en vecka.

STORA BILDEN: Gråhakedoppingparet lyckades med sin häckning i år.

TABELLEN: Samtliga våtmarksfåglar 1995–2021.

Rävgångsmaden

SVARTHAKEDOPPINGARNA är tillbaka på Rävgångsmaden och antalet häckande skrattnåsar ökar igen. Det visar den inventering som genomfördes under året; en årlig inventering som pågått ända sedan 1995.

TEXT OCH FOTO: THORD ERIKSSON

Inventeringen av Rävgångsmaden har skett vid tolv tillfällen med 7–10 dagars mellanrum. Den första gjordes redan den 30 mars. Dessutom har vissa noteringar gjorts mellan och efter inventeringarna. Material har också inhämtats från Artportalen under perioden 1 april–31 juli. När det gäller rapporter i Artportalen har poster med häckningskriterier särskilt noterats.

Området är relativt lätt att inventera under våren, men blir svårare att överblicka i takt med att växtligheten ökar. Området som inventerats är Strandpromenaden och området innanför den, ungefär samma område som begränsas av stängsel för betesdjuren, förutom Pers Hög.

Från Artportalen har information hämtats från lokalerna Rävgångsmaden, Strandpromenaden, Stentornet, Lakdammarna samt Pers Hög, vilka alla ligger i Rynningevikens naturreservat nära Örebro.

Flest i norra lagunen

Minst 59 skrattnåsungar har noterats, några

på västra sidan av Rävgångsmaden, några på Stenen mitt i den södra lagunen, medan de flesta lyckade häckningarna skedde i den norra lagunen. Noterbart är att en del buskar fått ligga kvar där. Sannolikt fungerade buskarna som bra skydd. Orsaken till att skrattnåshäckningarna har varit fler än förra året är troligen att vattennivån har varit mera gynnsam i år.

Ingen häckning av trana har noterats under 2021, men den 11 augusti fanns ett par tranor på maden med en ungfågel.

Öförändrat antal

Antalet arter och häckande par är ungefär oförändrat från tidigare år. Skrattnåsarna har dock ökat jämfört med 2019 och 2020.

Svarthakedopping, som helt saknades 2020 på Rävgångsmaden, har hittat tillbaka igen. Sex par uppskattas ha häckat och vid en inventering den 20 maj uppehöll sig hela 17 svarthakedoppingar på maden.

Lyckade häckningar förutom för skrattnås har observerats för gråhakedopping (2 ungar), svarthakedopping (3 ungar), skäggdopping (3 ungar), grågås (60 gässlingar), kanadagås (18 gässlingar), vitkindad gås (7 gässlingar), sothöna (9 ungar), knipa (12 ungar), gräsand (7 ungar) samt tofsvipa (4 ungar).

Däremot har inga ungar av knölsvanar setts under året, trots att ett par uppehöllit sig där under hela sommaren.

Två kornbalar har placerats på Rävgångsmaden under 2021. Två par fisktärnor, ett par skrattnås och en ruvande gräsand note-

rades på en av kornbalarna den 10 juni. Den 16 juni var tyvärr både skrattnåsåggen och fisktärnornas ägg borta. Även gräsanden hade övergivit kornbalen. Den 6 juli noterades att fyra fisktärnor försökte bygga bo på en sten i Rynningeviken nära Strandpromenaden, men några ägg eller ungar har inte observerats där.

Kuriosa: Den fisktärna som ringmärkts i Nederländerna (Z048375) var en av de fisktärnor som försökte häcka på kornbalen. I år har jag bara kunna avläsa den sista siffran på ringen (en 5:a), men då det var samma typ av ring och att fisktärnan även detta år haltade samt att den uppehöll sig på samma plats, kan man anta att det var samma fågel. Den har ringmärkts i Nederländerna 1 september 2011 och har uppehöllit sig vid Rävgången både 2019, 2020 och 2021. Det blir spännande att se om den återkommer 2022.

Rastlokal för änder

Rävgångsmaden och Strandpromenaden är också rastlokal för många olika andfåglar, vadare och tättingar. Under 2021 har bland annat sångsvan, salskrake, storskrake, ärta, brunand, kärrsnäppa, skogssnäppa, gluttsnäppa, grönbena, drillsnäppa, strandkata och mindre strandpipare uppehöllit sig kortare tid på Rävgångsmaden.

Två trastsångare höll till vid Lakdammarna, och ringmärktes av Lennart Eriksson.

De arter som endast passerat förbi Rävgångsmaden vid enstaka tillfällen har inte redovisats här.

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Skäggdopping	2	4	1	3	2	3	2	2	3	2	1	1	2	4	3	3	2	2	4	3	3	3	3	2	2	2	1
Gråhakedopping	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	2	4	4	3	3	3	3	3	2	3	3
Svarthakedopping	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	2	2	1	4	4	3	7	8	8	5	8	4	1	0	6
Småddopping	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Knölsvan	0	0	0	1	1	1	0	1	0	1	1	1	1	2	2	2	2	1	2	3	3	4	2	5	2	3	1
Sångsvan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	0	1	0	0	0
Vitkindad gås	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	2
Grågås	0	4	2	4	5	4	4	10	5	14	18	18	25	55	40	37	41	80	40	50	20	13	54	20	34	40	52
Kanadagås	2	4	3	5	8	3	2	3	1	10	4	3	17	14	8	17	12	8	10	13	4	7	10	8	7	5	7
Hybrid, grå/kanada	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	2	0	1	1	1	0	0
Snottlång	0	1	1	1	0	1	1	1	1	2	1	3	2	2	4	3	2	2	2	2	1	3	1	0	3	4	3
Gräsand	3	3	2	4	8	5	5	5	8	4		4	10	8	12	14	5	9	15	10	8	10	7	5	3	7	11
Kricka	2	4	1	3	3	3	5	4	5	3	1	4	3	2	4	3	2	8	3	2	1	2	2	1	3	3	6
Ärta	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	0	1	0	0	1	2	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0
Skedand	1	2	2	3	2	3	4	3	2	2	2	3	3	2	3	2	2	2	1	2	1	2	1	1	2	3	1
Knipa	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	2	2	2	2	5	2	3	2	2	2	3	1	1	1	3	4
Vattenrall	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	2	1	2	2	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1
Småll. sumphöna	0	0	1	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	2	1	1	1	1	0	3	0	0	1	0	1	1	1
Rörhöna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	2	2	1	2	2	1	5	1	3	1	2	1	1	1
Sothöna	4	7	4	5	8	8	5	5	8	3	4	8	8	10	10	5	5	14	20	27	18	13	22	9	8	8	11
Trana	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
Strandkata	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Mindre strand	2	7	4	5	6	7	4	3	3	3	1	2	2	1	1	1	2	3	4	2	1	1	0	1	0	0	0
Tofsvipa	10	25	15	32	21	31	22	7	15	8	11	3	10	8	8	6	4	8	8	10	8	8	4	6	8	9	10
Enkelbeckasin	7	13	6	5	6	8	7	3	6	4	9	2	3	2	6	4	1	3	4	5	3	4	3	4	3	2	3
Rödbena	3	4	3	8	8	5	5	3	7	3	4	3	5	2	3	3	3	4	4	8	5	3	7	2	3	5	2
Grönbena	1	3	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Skrattnås	140	150	81	400	600	1000	1500	10	20	4	17	150	200	300	150	1000	400	840	638	443	480	895	535	527	179	193	328
Fiskmåls	0	3	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Göktrut	4	5	10	10	4	5	4	3	3	10	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	4	0	0	0
Fisktärna	10	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	2	4	4	0	4	3	5	2	2	2
Antal par	193	241	138	491	679	1091	1574	88	89	74	77	211	289	425	284	1120	487	840	638	443	480	895	535	527	179	193	328
Antal arter	16	15	17	15	17	15	18	16	16	15	16	15	18	21	21	20	19	20	19	24	21	22	21	24	21	20	21
Antal par exkl. Skrattnås	93	91	97	91	79	91	74	66	68	70	60	61	69	120	114	120	97	140	138	153	90	95	135	77	80	101	128

NÄR RÄVAHÄNGET drog igång klockan 8 på söndagsmorgonen var vädret långt ifrån idealiskt. Men det var stämningsfullt vid Rävången, Rynningeviken.

Regn och grådis skrämmer inte bort (alla) skådare när det är **Rävahäng!**

SÖNDAGEN DEN 12 september arrangerade Närkes Ornitologiska Förening Rävahänget i Rynningeviken.

Trots dåligt väder med regn och dis kom ändå en del besökare förbi för att prata om fåglar och fågelintresse.

Rävahänget är ett årliga arrangemang av Närkes Ornitologiska Förening; NOF. Det är en dag för hela familjen då man får chans att titta på fåglar tillsammans och prata om sitt fågelintresse.

Tyvärr var vädret inte det bästa. Trots att SMHI hade lovat ett regnet skulle upphöra efter morgontimmarna ville skurarna inte riktigt upphöra.

Till slut upphörde regnet och en del besökare kom och besökte Rävången och Rynningeviken.

Gunilla Persson, Håkan Carlestam och Jan Andersson var några som trotsade regnet och tittade förbi i vätan.

NOF hade sett till att brasan var tänd och att det fanns korv att grilla för den som kände sig hugad.

Och inne i värmestugan fanns en enkel fågelquiz där den som gissade rätt kunde vinna en fågelbok.

Vi hade några kul observationer på jagande lärkfalk och en jagande sparyhök, berättar Ronnie Lindqvist som var en av fågelguiderna på plats.

Och när vi skulle avsluta kom en ägretthäger och flög förbi.

Totalt räknades 53 olika arter in under dagen.

DAGS ATT PACKA ihop för denna gång för funktionärerna från NOF.

NÄR RE
väl upph
det en de
kare som
Rynninge
att prata
och fågel

BE
derss
guide
i ivrig
mec
b

NOF-FUNKTIONÄRERNA höll igång brasan och bjöd på korv som smakade bra för besökarna.

OSCAR Carlsson och Ulf Andersson var några av besökarna som försökte lista ut vilka fåglar det var i quiztävlingen.

TROTS REGNET gick det att hålla liv i brasan.

REGNET
förde var
l besö-
kom till
viken för
fåglar
intresse.

ENG An-
son, fågel-
från NOF,
samspråk
l några av
besökarna.

TEXT: KENT HALTTUNEN
FOTO: EVA GEORGII-HENNING

I ÅR har Närkes Ornitologiska Förening ansvarat för inventering av Sottern. Conny Hedengren har varit båtförare. Här ses han tillsammans med Ronnie Lindqvist som varit delaktig i inventeringen av en landskapets lomtätaste sjöar.

HELA 14 PAR av storlom häckade i Sottern, men bara ett par fick ut två ungar. Den dåliga häckningsframgången kan bero på att vattennivån i sjön varierar kraftigt, vilket kan spolia storlommens bon.

Fortsatt **kritiskt** för storlommen i Sottern

HÄCKNINGARNA AV STORLOM går fortsatt uselt i Sottern. Det är oklart vad det beror på, men det kan ha att göra med variationerna i vattenståndet.

Det visar den inventering som Närkes Ornitologiska Förening genomfört under sommaren.

TEXT: RONNIE LINDQVIST FOTO: PATRIK HEDENGREN

För 39 år sedan inleddes inventeringen av storlom i Sottern. Projektet startades av Åke Pettersson 1972 och har pågått sedan dess, organiserat på lite olika sätt. Sedan 2018 har NOF ansvarat för inventeringarna som finansierats av Brevens Bruk och Länsstyrelsen i Örebro län. Vi hoppas att den här långa serien av inventeringar kan fortsätta.

Syftet med inventeringen är att följa häckningarna för storlom i en av Närkes lomtätaste sjöar. Precis som i många andra attraktiva insjöar är storlommen utsatt för ett hårt tryck från ett allt mer intensivt båt- och friluftsliv. Sottern är dessutom en reglerad sjö, där vattennivåerna kan variera till nackdel för fåglarnas häckning. Förändringar i vattendomen på senare år skapar oro för det framtida fågelivet i sjön.

Conny Hedengren har även i år, förutom att ställa sin fina båt till förfogande och agerat skeppare i det svårnavigerade och steniga farvattnet, inventerat sjön vid samtliga tillfällen. De andra som inventerat är Patrik Hedengren, Åke Pettersson och Ronnie Lindqvist.

Sommarens inventering visar att storlom häckade med 14 par, men bara ett av paren fick ut två ungar. Det är riktigt låga siffror, men

ändå en dubbling jämfört med förra året, då lommarna bara fick ut en enda unge.

Det är en gåta varför det går så dåligt. En teori är variationerna i vattenståndet. Förra året var detta ovanligt lågt, och i år drabbades Sottern av sommarens kraftiga regn och översvämningar, vilket sannolikt spolieade flera häckningar.

Övriga inventerade arter vi inventerade:

28 till 38 fisktärnor låg på bo och ruvade vid olika inventeringstillfällen

Två rördrommar tutade

Två fiskgjusebon var bebodda

Ingen bivråksäckning har upptäckts i år. För lärkfalk och brun kärrhök kunde en häckning vardera konstateras. Över hela sjön vakade det stationära havsörnspar.

Örnar som utsätts för slaktrester med bly löper ökad risk att dö

■ **Örnar hotas av blyförgiftning när de äter från rester av skjutna älgar. Nu visar en ny studie att örnarna på hösten håller sig i närheten av områden med mycket jakt.**

Studien, som publicerats i Diversity and Distribution, visar att örnar på hösten ändrat sitt beteende i takt med att de lärt sig var de kan hitta slaktrester från jakt-

säsongen. Det är enkel mat för örnarna, men mycket av köttet de äter är förgiftat av blyammunition.

Örnarna får försämrade flygförmåga, flyger lägre och rör sig mindre än friska örnar, enligt en tidigare studie. De blyförgiftade rovfåglarna beräknas löpa 3,4 gånger så stor risk att dö, enligt den nya studien från SLU i Umeå.

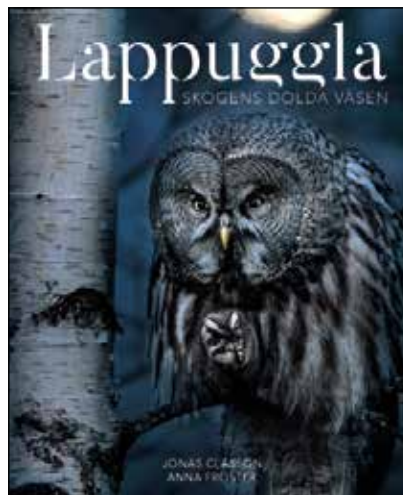
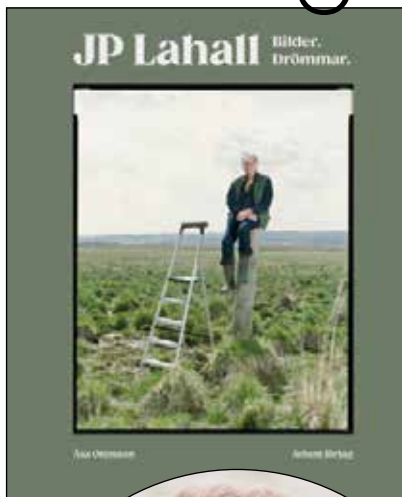
Till SVT Västerbotten säger forskaren Navinder Singh:

– Det behövs inte någon mer forskning. Bly är farligt och vi behöver inte det i miljön.

EU röstade i höstas igenom blyförbud i ammunition i våtmarker. Navinder Singh tror att ett totalt förbud kan vara på gång.

KÄLLA: NATURSIDAN

Het fågel**bok**höst

Fördjupning av nationalfågeln

UNDER FLERA ÅR började det uppehålla sig fler och fler koltrastar i Clas Thors trädgård i Karlslund i Örebro. När han flyttade till Trastgatan blev det uppenbart. Koltrasten behövde en egen bok.

Clas Thor intresserade sig mer och mer för arten. Han började följa den och skriva dagbok om hur den uppträdde under de olika årstiderna. Omgivningarna i Varbergaskogen, Karlslund och längs Svartån på Väster i Örebro gav många tillfällen till studier av Sveriges nationalfågel.

– Det är alltid intressant att fördjupa sig i en art, berättar Clas.

Han sökte i litteraturen och insåg att det fanns många skalder som diktat om koltrasten. Clas letade också bland de tyska och engelska böckerna, där fanns arten beskriven och omnämnd i en rad verk. I England fanns också en förebild: en hel bok om Robin (rödhaken).

Så föddes tanken på en hel bok om koltrasten, och ett samarbete inleddes med naturfotografen Torbjörn Arvidson. I boken får man följa arten under ett helt år, och lära känna fågelns liv och vanor.

– Det är ju intressant att se hur koltrasten har blivit en allt vanligare fågel i städerna. Den har anpassat sig till trädgårdarna, parkerna och husen, berättar Clas.

Han har vandrat i flera europeiska städer: Berlin, Oxford, på Irland samt förstås i Sverige, och överallt finns koltrastarna.

– Forskning har visat att koltrasten i städerna sjunger lite högre, kanske är det för att höras i stadens buller. "Koltrasten – Sverige nationalfågel" utkom under våren 2021, och den är utan tveivel en folkkär fågel, säger Clas.

ROINE Magnusson är förlagschef på Avium förlag. En stor del av utgivningen har Närkeanknytning.

DENNA HÖST är het för alla som gillar naturfotografi. Flera duktiga naturfotografer från Närke ger i höst ut böcker: Jan-Peter Lahall, Jonas Classon och Roine Magnusson. Därtill boken om koltrasten av Clas Thor och Torbjörn Arvidson.

Den gemensamma nämnaren för böckerna som kommer ut i år är *Avium förlag*. Det är BirdLife Sveriges bokförlag med inriktning att ge ut riktigt bra böcker med naturvärden.

– Att det blivit så många böcker med Närkeanknytning är lite av en slump, berättar förlagschefen *Roine Magnusson*, som bor i ett torp vid sjön Tysslingen.

Redan under försommaren kom örebroarna *Clas Thor* och *Torbjörn Arvidson* med boken om Sveriges nationalfågel koltrasten (läs mer i artikel här intill).

Under augusti kom *Jan-Peter Lahall* med boken "Bilder. Drömmar". Lahall har gjort ett urval bland 30 000 naturbilder genom åren, dessa är kompletterade med texter skrivna av *Åsa Ottosson*. De handlar om den målmed-

NATURFOTOGRAFERNA Jan-Peter Lahall, Jonas Classon och Roine Magnusson ger alla ut böcker i höst.

vetna och noggranna fotografens arbete och utveckling, de betydelsefulla resorna och kärleken till hemmanaturen.

I början av september utkom boken *Fågeltorn* av Roine Magnusson och *Erik Halldén*.

– Jag har stått i fågeltorn sedan jag var 13 år, men det finns väldigt få bilder på själva tornen, berättar Roine Magnusson.

– Den här boken är en hyllning till alla vackra och konstiga fågeltorn runt om i Sverige.

I höst utkommer också boken *Lappugglan*. Den är gjord av en mästare på fågelfoto, *Jonas Classon*, som tillsammans med författaren och journalisten *Anna Froster* gjort en vacker skildring av lappugglan och dess mystiska liv ute i de djupa skogarna.

– Vi på förlaget är mycket nöjda med att kunna ge ut de här fina titlarna, säger Roine Magnusson.

Senare i höst blir det också en ny och omarbetad upplaga av *Niklas Aronssons* praktiska guide om fågelmat, som innehåller tips och fakta för alla som vill skapa en lyckad, medveten och hållbar fågelrestaurang åt de bevingade vännerna.

Jakten på

NÅGRA HUNDRATAL meter från vår veranda står en medelstor fura nästan sammanväxt med en hög spetsig gran. I båda dessa träd finns stora risbon: det är skatornas byggnadsverk. Många generationer skatungar har genom åren sett dagens ljus i de gamla bona. Med åren är vi många i vår bostadsrättsförening som lärt oss uppskatta dessa färgstarka profiler som finns omkring oss hela tiden.

TEXT: PÄR O WENDELSTAM

Skatan är välkänd av envar, med sin svarta och vita teckning, den metallskimrade glansen i rött, blått och grönt och den långa graderade stjärten. Sakerligen den mest kända kråkfågeln, och den kan knappast förväxlas med någon annan.

Skatan är en vacker fågel som inte tillhör våra mest älskade fåglar. Nu är skatan en mycket vanlig fågel, den finns praktiskt taget överallt utom i sammanhängande skog. Om så inte varit fallet, skulle säkert skatan betraktas som en exklusiv fågel för sin tjusiga uppenbarelse och vokala förmåga. Den skrattar hest, smackar kort, kvider, väser, pladdrar och tidedigt på våren kan man i gryningen med lite tur få höra den gnisslande och knirkande sången, som faktiskt har en liten melodisk struktur i det dämpade framförandet. Om det är fara å färde, en lurande katt eller en uggla i omgivningarna, visar den omedelbart sitt ogillande med att varna intensivt. Den omväxlande går och hoppar på ett kaxigt sätt. Skatans framåtbockande och spasmodiska lyft på stjärten när hon slår till i en trädtopp eller vankar omkring på marken och knycker på stjärten undgår ingen. Finns det någon annan art i vår fågelfauna som har liknande kroppsrörelser?

Det är känt att skatan inte är särskilt sällskaplig utan lever parvis eller familjevis under någon tid sedan ungarna blivit flygfärdiga. Dessa är lätta att känna igen med sina korta stjärtar, svarta dräktpartier utan glans, ystra uppträdande och ibland lite för påträngande taggtrådsliknande läten.

På platser där det finns gott om skator, som här i vår bygd, samlas de ibland i större flockar på hösten och vilar tillsammans. Skatan är en stannfågel och strövar aldrig särskilt långt omkring på hösten eller vintern; de unga skatorna bildar familj nära den plats där de själva såg dagen ljus och blev fostrade.

Skatan är tjuvaktig, retsam och plundrar

FOTO: BIRDNERDS

SKATAN, *Pica pica*, är en fascinerande fågel, som är väl värd att studera närmare.

skatans sanna natur

ibland andra fågelbon. Mäster Erik (Erik Rosenberg) skriver i sin Höga visa Fåglar i Sverige från 1953: "Skatans mani att stjäla glänsande föremål är välkänd". Ordet mani måste tolkas som att det föreligger ett tvingande behov.

Påståendet motsägs i den mer moderna Fågelguiden av Lars Svensson med flera.. "Har falskt rykte om sig att vara silvertjuv". Den sanningsintresserade skådaren kan själv göra ett fältexperiment som förklarar saken; det torde vara tämligen enkelt.

Jägarens uppslagsbok, huvudredaktör Karl Henning påstår att "Skatan är av intresse för jaktvårdaren genom att den i ganska stor utsträckning plundrar fältfågel- och andfågelreden och ibland också angriper och tar harungar". I gamla bokverk om fåglar talas om nyttiga och onyttiga fåglar. Till skatans försvar är att hon förtär insekter och smågnagare, till det negativa är hennes förtjusning för trädgårdens bär och frukter. Vilken kategori skatan tillhör är jag osäker på.

Skatbon och utfodring

Redan tidigt på vårvintern är det ett stort nöje att studera skatornas göranden och låtanden. I februari påbörjas byggnadsarbetet lite försiktigt, de besöker våra vitbrokiga korneller utanför verandan och försöker bryta av kvistar i buskarna, och de tar nedfallna långa björkkvistar på gräsmattan. Ibland har jag underlättat deras arbete genom att dela de alltför långa björkpinnarna. Skatorna kommer vaksamt och försiktigt, tar och flyger iväg med pinnarna till boet som jag kan se med kikare från kökets och vardagsrummets fönster. Lite förvånande är det att jag först på senare år, när jag ägnat skatorna mitt intresse, observerat som Mäster Erik så målande uttrycker saken, "landningen från större höjd sker med märkligt eleganta bågar". I år har jag noga bevitnat deras landningar från den stora vårtbjörken vid tomtgränsen när de lite avvaktande väntar på rätt tillfälle för att hämta byggnadsmaterialet. När den flyger aktivt, som den gör mindre bra, ser det ut som om den drog stjärten efter sig som ett släp och det blir inte några längre flygsträckor i taget.

Det stora skatboet är mycket typiskt och originellt, ett stort luftigt risbo hopflätat av lövträdspinnar, som oftast överst är täckt med ett taggigt tak till skydd mot både fiender och oväder. Två öppningar från sidan är nästan regel och det är sannolikt till fördel för den skygga, tysta och försiktiga skatan under häckningstiden. Undantagsvis byggs öppna, ej övertäckta bon. Bobasen består av en bastant

lerskål, som alltid byggs ny inför häckningen och med pinnar som armering, och däri förläggs ett vackert äggrede byggt av enbart fina rottrådar.

Vissa år bygger de ett helt nytt bo från grunden, andra år repareras ett gammalt bo av den skicklige konstruktören.

Boet sitter relativt högt i en trädtopp, men det kan också placeras i tätare buske eller på

"Om du vill
lära känna
fåglarnas
vanor och
beteenden,
skaffa ett
fågelbad"

en byggnad, och till och med någon gång inne i en byggnad. Friliggande bon med ett ingångshål från sidan byggs bara av, om jag inte missminner mig, av ytterligare fyra arter i vår fågelfauna: hussvala, gärdsmyg, stjärtnes och pungmes. Skojigt är det att med tubkikaren se skatornas arbetslust och hur de nästan omärkligt smyger till och från boet.

Häromdagen gick jag ut med lite ostrester och lade dem intill måbärshäcken bredvid varmkomposten. Då såg jag tre skator som satt i en björk på andra sidan radhuslängan, kanske 200 meter bort från platsen där jag stod. De satt på olika höjd i björken som om de var ålagda att övervaka sitt eget tilldelade område. Skatan högst upp i björken kraxade ett par gånger och jag fick för mig att det var signalen till syskonen:

"PO, kommer nu igen med goda ostskalkar. Vi drar dit!"

Jag gick in i huset och slog mig ner bekvämt på en stol bakom den glasade verandadörren och sade till hustrun:

Undrar hur länge det dröjer innan de upptäcker ostbitarna.

Det tog inte mer än 15 sekunder innan alla

skatorna var på plats och tävlade om att ta för sig av maten. Åtskilliga gånger har jag utfodrat kråkfåglarna på liknande sätt, alltid med samma utgång.

När skatungarna börjar visa sig, brukar jag placera ett fat med sönderdelade ostskalkar på stenläggningen någon meter från köksfönstret. Rörande är det att se hur ett äldre syskon tillrättavisar ett yngre mindre, klenare syskon med knuffar och irriterande läten med budskapet, du får äta först när jag är nöjd.

Mot slutet av sommaren upptäcker ungarna de röda mogna vinbären invid kökslandet. Många skratt har det blivit när jag sett skatungarnas lustiga envetna jämfotahopp rakt upp för att fånga de begärliga bären.

Ibland har jag inte hört eller sett röken av en enda skata när jag lagt ut matbitarna, men det tycks inte spela någon roll. Numera vet jag att det ständigt finns vakande skatögon som är villiga att stilla hungern. En granne har berättat att hans stora tuja fungerar som förvaringsgömma för skatorna. Kanske är det där mina ostbitar hamnar.

Bad, automater och studier

Om du vill lära känna fåglarnas vanor och beteenden, skaffa dig ett fågelbad och fågelautomater. Ett fågelbad kan också fungera som insekts-, fjärils- och ekorrvatten. En oöverträffad studiemiljö, bättre finns inte, naturens egen lärosal, överlägsen alla institutioner. Hederlig gammal god ornitologi att uppleva och komma till ro i en stunds fågel-föreställning.

Fågelbadet är ett naturligt eller konstgjort öppet vattenkär, en mindre damm, eller bara en liten grund urgröpning i en sten, avsett för fåglar att dricka ur och bada i. Ett vackert blickfång i trädgården, en samlingsplats för olika fågelarter som genom sitt beteende och harmoniska kvittrande skänker betraktaren stort nöje. Småfåglar accepterar nästan undantagslöst skadeinsekter som föda, nyttiga pollinerande insekter lämnas ofta i fred.

I nära anslutning, på ett par meters avstånd till vårt fågelbad, finns en stor välväxt kornell som ger fåglarna mat och nödvändigt skydd för rovdjur.

Vårt fågelbad står på verandans stenläggning precis utanför köksfönstren, under många år har jag studerat olika fågelarters drick- och badbeteende.

En del fåglar är försiktiga, lite vattenrädda, andra älskar att ensamma löga sig länge, somliga tycker om att bada kollektivt och plaska ihärdigt. Skatan är en försiktig ensambadare, men kommer ofta i sällskap för att släcka törsten.

Att hjälpa fåglarna på vintern är ett livräddningsarbete som ger riklig belöning. Kråkfåglar är listiga, och vid vårt fågelvårdshus blir det extra påtagligt när skatorna kommer på besök.

Talgbollshållarna kan inte upphängas i tunna, lätta snören för då träcklar skatorna upp dem när de sitter ovanför dem på verandastommen. Kraftigare doningar behövs som inte kan hissas upp, men i vanlig ordning finner skatan på råd. Hon tar sats, gör ett rejält upphopp med understöd av vingflax, hänger kvar med fötterna så länge hon orkar i nedre delen på hållaren och spettar med frenesi bort talgflagor med den kraftiga näbben. Det ser

mödosamt ut men de lyckas i sina föresatser.

De flesta kråkfåglar gömmer mat, ett talande exempel är skatorna som tar så mycket det går i näbben och därefter ger sig av ett litet stycke för att först då äta av maten.

Skatan kan konsten att förtära sin måltid när människan är ouppmärksam. Konrad Lorenz påstår i sina kaj-

studier att kråkor, skator och korpar stoppar undan mat, och korpen är värst för den gömmer allt. Undantaget är kajorna som gärna gömmer ”objekt”, men inte det ätbara. Jordnötter är mycket omtyckt mat av småfåglarna, och inte minst av skatorna.

En fin fröautomat med lite för breda nedre kanter har jag dock varit tvungen att kassera. Skatorna har upptäckt att kanterna ger utmärkt fäste för fötterna och länsar automaten omgående.

Numera en favorit

Vaken, förslagen och slug är egenskaper hos den intelligenta skatan, som ofta överraskar med lustiga upptåg. De varnar och väsnas för någon rovfågel eller någon tänkbar fiende, eller bara som något socialt skojande skator emellan.

Skatan har stigit rejält på rankingen av mina fågelfavoriter. Skatorna stimulerar varandra och träffas för gemensamma överläggningar i större sällskap. Först nu efter lång och nära bekantskap vid fågelvårdshuset, fågelbadet och under bobyggnadstiden förstår jag att uppskatta kråkfågeln när den sitter på grannens antenn och småpratar med sig själv eller när den gömmer sig i hästkastanjen och skratrar hetsigt lite då och då.

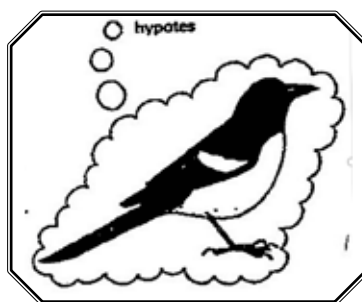
Tänk att den omisskännliga eleganta skatan – känd av nästan alla människor – kan vara så intressant och spännande. Det vore väldigt, väldigt tråkigt om inte de käcka skatorna fanns här i vårt idylliska samhälle.

Om rätta sättet att avbilda en skata

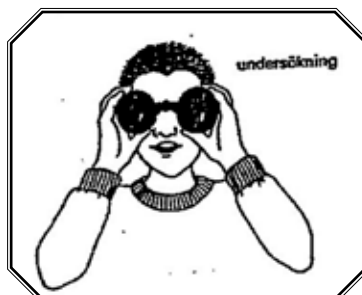
INOM FÄLTORNITOLOGIN är de tre förmågorna: observations-, minnes- och dokumentationsförmåga välkända. En svårinlärd konst som måste tränas under många år för att utvecklas, men den fulländas aldrig, och det är något att vara tacksam för.

Hur ser en skata egentligen ut? Vi har formulerat ett problem som vi vill lösa. För den erfarne fältornitologen naturligtvis en trivial fråga, nästan en dum fråga, men inte för alla skådare.

Klokt är väl att utgå från vad vi vet eller tror oss veta om skatan. En skiss på skatan tecknas direkt från minnet. Vi har skapat en *hypotes*.

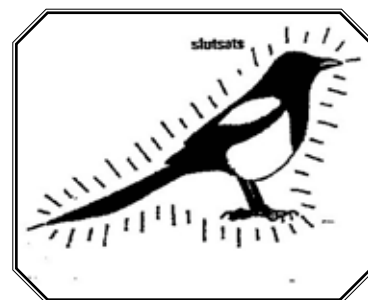

Därefter letar vi upp en skata i naturen och *undersöker* den noggrant med handkikare på närhåll.

Uppmärksam undersöker vi storlek, form, proportioner och detaljer som näbb, stjärt, fötter och fjäderdräktens detaljer och färger samtidigt som vi antecknar vad vi ser. En inre bild skapas. Vi har gjort en *fältundersökning*. Efter den omsorgsfulla observationen av skatan jämför vi med bilder av en skata i olika fågelböcker.

Änjo försöker vi skissa, snarare rita, en vanlig skata – den här gången sannolikt en betydligt bättre beskrivning av skatan. Vi har fått ett *resultat*. Då återstår bara att jämföra den ursprungliga skissen, hypotesen, med resultatet.

Vi gör en *värdering* och drar *slutsatser*. Hur blev det?

Nja, så där – helt nöjda kan vi inte vara. Vi kan konstatera att skatan är något större, har längre och en annan form på stjärten, mer svart på bröstet och mer vitt på vingen jämfört med vår hypotes.

Är det stjärten som gett namnet åt skatan?

Är könen lika?

I några fågelböcker påstås att könen är lika. Sant på en nivå, men inte på en annan noggrannare nivå. Utan variationsbredd är forskning ointressant.

Skatans längd hane 46–53 cm, vinglängd 17–21 cm, hona 17–20 cm.

Om rasen fennorum

Hanen är genomsnittligt något större och är mer långstjärtad än honan, vilket inte är lätt att observera i fält. Inte heller är det lätt att se att det svarta på honans bröst inte går lika långt ned som på hanen och att metallskimret över fjäderdräkten är mindre framträdande.

Under häckningstid är det enkelt att bestämma könen, eftersom det endast är honan som ruvar 17–18 dygn. Båda könen matar ungarna, som lämnar boet efter 22–27 dygn. Med en skata i handen kan den kunnige med undersökning av vissa handpennor fastställa kön och ålder.

Art och ras

Nya arter utvecklas gradvis genom evolution, och därför är det inte alltid möjligt att på ett

entydigt sätt dra gränser mellan olika arter, raser och andra populationer. Följaktligen är detta en av anledningarna att det finns så många olika artbegrepp. Taxonomer har länge tvistat om de svåra begreppen art och underart, eller ras som det oftast heter.

Skatan förekommer som en underart – *Pica pica fennorum* –, den finska rasen, i den norra delen av landet. Den är mer långvingad och har mer vitt på vingarna än sin sydligare släkting. Det är belagt genom statistisk analys av omfattande mätserier. Förändringarna sker stegvis med ökande breddgrad, och det är ett signifikant kriterium.

I södra delen av mellersta Norrland har de båda raserna mötts och blandats. Den nordliga skatan nämns också av Mäster Erik i hans fältbibel *Fåglar i Sverige* – Fältornitologisk handbok från 1953.

Enligt *Fåglarna i Sverige* – antal och förekomst häckar det idag uppskattningsvis 220 000 par skator i landet. Det ger skatan en andraplats på listan över Sveriges vanligaste kråkfåglar.

Stjärten kan ligga bakom skatans namn

DEN VACKRA kulturfågeln skatan har ett namn som är mindre bra, ett öde som den delar med flera andra fåglar.

Skatan skiljer sig från de andra kråkfågeln som har namn som anspelar på eller härmar lätena. Lite konstigt då skatans skrattande borde vara lämpligt för ett ljudhärmande eller onomatopoetiskt namn som det mestadels heter i fågellitteraturen. I Norstedts svenska ordbok står det: *Skata subst. · svart och vitt kråkfågel med lång stjärt* □ äv. om motbjudande kvinna (nedsätt.)

Skate subst. · 1 (torr) topp på (barr) träd 2 udde (provins.)

Mest troligt är att ordet skata härrör från skate, då det kan syfta på den långa och spetsiga stjärten. Ibland benämns skatan som faggornas fågel, då den alltid är i faggorna där den förekommer. Ett gemensamt germanskt ord för skatan saknas och de lärde inom området anser att det, i gamla tider, berodde på att alla möjliga vidskepliga föreställningar var knutna till henne och att människor var rädda för skatan, och därför använde sig av omskrivningar. Enligt gammal folktro fick man inte bära hand på en skata.

I en okänd källa hittade jag denna text. Myt eller skröna, vara hur det vill med den saken.

"Rätt utbredd i vissa delar av vårt land var förr seden att låta skatan kläcka ut hönsägg. Man tog då bort skatäggen och lade dit några hönsägg i stället, och det är ganska anmärkningsvärt, att en så klok fågel som skatan verkligen ruvar ut dessa. Men när kycklingarna kläckts dödas de av skatmodern, och man måste följaktligen passa på, innan detta skett, dylika kycklingar troddes skola bli bättre värphöns än andra."

På latin heter skatan *Pica pica* (första stavelsen betonas och c:et uttalas som k) och även det namnet är höljt i historiens dunkel. Härledningen kan möjligen komma från stammen pik-spetsigt föremål.

Det påstås också att det latinska pica utvecklats till franska pie och andra ledet i engelskans namn för skatan – magpie. Förledet mag är en gammal förkortning för Margaret som lär ha varit ett vanligt namn på tama skator. Vem kunde tro det? Onekligen egendomligt med tama skator och kvinnonamnet. Antingen är det en skröna eller så finns det ett sanningskorn någonstans.

DEM STÅR VAR? Hela listan
på Närkeanknytningsgänget som samlades
på Öland hittar du i den ljusblå rutan på den här sidan.

FOTO: TORBJÖRN ARVIDSON OCH OVE PETTERSSON

Sittande till vänster Arne Mörnerud och
till höger Mats Rosenberg. Stående är
Hans-Erik Pellgaard.

En brednäbbad simsnäppa fick fart på
gänget. Elsy-Britt Schildt och Åke Petters-
son närmast kameran.

Elsy-Britt Schildt och Karin Andersson.

Här är alla vi på stora bilden. Från vänster till höger:

Bo Olsen,
Erik Nordberg,
Conny Hedengren,
Bengt-Erik Sjölander,
Hans Bredberg,
Lars Gotborn,
Ronnie Nederfeldt,
Karl-Johan Bondesson,
Ove Pettersson,
Bo Runesson,
Tord Larsson,
Anders Bertebo,
Krister Jönsson,
Åke Pettersson,
Peter Gustafson,
Stefan Thorsell,
Karin Andersson,
Hans-Erik Pellgaard,
Robert Lager,
Staffan Bensch,
Lars Johansson,
Bengt Österberg,
Elsy-Britt Schildt,
Anders Eriksson,
Mats Rosenberg,
Urban Toresson,
Arne Mörnerud och
Torbjörn Arvidson.

Bo Runesson och Bo Mörnerud.

Vid träffen visade Torbjörn Arvidson lite bilder från
förr. Så här såg Mats Rosenberg (till höger) ut för 50
år sedan på spaning i Tysslingen.

Pionjärer på **nostalgisk** Ölandstripp

I BÖRJAN AV september var
det nostalgi för 30 fågelskå-
dare från Närke. Skådarna
träffades på Öland, och alla
hade gemensamt att de var
unga pionjärer och ägnat
sig åt fågelskådning sedan
1960-talet.

Initiativtagare till träffen på södra Öland helgen 3–5 september var Erik F Nordberg som tillsammans med Karin Andersson genomförde arrangemanget med den äran. Första

programpunkt var en pubkväll på restaurang Fågel Blå på fredagskvällen. Lördagen startade med en tidig morgon på Södra udden och fortsatte med en vandring på Schäferiängarna till Sandvik. Via Södra lunden tog vi oss sedan tillbaka mot udden.

En lång dag som avslutades med en tre-rätters meny på Fågel Blå. Före maten visade Torbjörn Arvidson bilder från förr och efter den utsökta middagen fortsatte Conny Hedengren bildspelet. Det var uppskattade inslag

med många igenkännande skratt åt foton som visade hur vi såg ut som unga när vi härjade runt i Kvismarens vassar och Kilsbergens skogar.

Söndagen ägnades åt skådning från Södra udden innan hemresan. Avslutningsdagen blev magnifik med en ringmärkt videsparv som visades upp av personal på Fågelstationen, en tre-tåig mås över Västrevet samt den redan på lördagen upptäckta brednäbbade simsnäppan som på söndagen även sågs från Södra udden.

Stig Enetjärn var en skogens försvarare.

Häromdagen nåddes jag av underrättelsen om att Stig Enetjärn gått ur tiden i en ålder av 90 år. Under senare år bodde makarna Enetjärn i Umeå, där Stig tillbringade sin sista tid på ett vårdboende.

Stig Enetjärn var under lång tid skogsvaktare vid Brevens Bruk AB, där han fick gehör för ett skogsbruk präglat av större naturhänsyn än vanligt, där han ofta hade personlig kännedom om förekomsten av hålträd, skyddsvärda skogspartier och liknande.

I våra kretsar var han en välkänd och mycket kunnig ornitolog. Han sysslade under lång tid med ringmärkning av fiskgjusar och stod i nära kontakt med ringmärkningscentralen och dess dåvarande chef Sten Österlöf. Stig var suverän på att ta sig upp till fiskgjusarnas bon för att sätta ringar på ungarna, vilket ibland krävde klättring uppför höga tallars släta stammar. Yngre personer som skulle vara behjälpliga kom till korta när det gällde att ta sig upp i träden.

Stig blev välbekant för ornitologer både i Närke och andra håll genom den här verksamheten, men deltog också i andra inventeringar. Han hade stor del i tillkomsten av det naturreservat som kom att bildas i sjön Sottern och han arbetade tidigt för bevarandet av naturvärdena i det område som nyligen blivit reservat med namnet Brevens Tallskogar.

Min första kontakt med Stig Enetjärn var i mitten av 1960-talet ute på en mosse i Östernärke. På lite avstånd fick jag se två män, varav en var på väg upp i en låg tall och omgiven av ett par ivrigt varnan-

Stig Enetjärn.

de tornfalkar som flög runt dem. Jag begav mig fram till dem full av onda aningar men det var helt fel. Det var Stig i sällskap med Sten Österlöf som ringmärkt tornfalkungar, varvid en av ungarna gav sig iväg från boet och måste hjälpas tillbaka. Denna händelse blev starten på vår långa vänskap, där jag ofta vände mig till den allkunnige Stig i olika naturfrågor. Han blev med tiden medlem i Östernärkes Naturvårdsförening där han under lång tid var vår mycket uppskattade styrelseledamot.

Stig var också aktiv i Närkes Ornitologiska Förening. Under många år var han lokalombud för Östernärke. Under åren 1998 till 2000 var han aktiv i styrelsen. Stig var också en uppskattad guide för otaliga uggleexcursioner i Brevensskogarna.

Att följa Stig Enetjärn i skog och mark var inte det lättaste. Han var ett med skogen och rörde sig så tyst, snabbt och lätt, medan man själv hade fullt sjå att hänga med.

Han var också en aktiv orienterare och skidåkare. Något som i hög grad kännetecknade Stig Enetjärn var hans alltid vänliga och positiva inställning till medmänniskorna, där han ofta ställde upp som naturguide i många föreningar och grupper. Här framträder Askers Baptistförsamling där makarna Enetjärn var aktiva medlemmar.

Vi vårdar i tacksamhet minnet av Stig Enetjärn. Våra tankar går till hustrun Margareta och barnen Anders och Gunnel med familjer.

– Jan Gunnarsson

Ottenby på Öland har haft örnkoll i 75 år

■ På Ölands sydspets ligger en världsrekordhållare: Ottenby fågelstation.

I år är det 75-årsjubileum och stationen är därmed Sveriges äldsta. I Europa finns två fågelstationer som är äldre – men ingen med samma obrutna tidsserie av fågelfångster som Ottenby. Sedan 1972 är fågelfångsten standardiserad: Samma tider, samma

platser, samma antal nät och samma rutiner.

Därmed kan alla observationer som görs ge kunskap om hur storleken på olika fågelpopulationer förändras över tid. Klimatets påverkan på fåglarna blir också tydligt här.

– Vi ser väldigt tydligt över årtiondena att fågelvårarna kommer allt tidigare. Vissa flyttfågelarter anländer uppemot två veckor tidigare än vad de gjorde för bara 40 år

sedan, säger stationschef Magnus Hellström.

På hösten är mönstret inte lika tydligt. Vissa arter lämnar också två veckor tidigare, medan andra arter stannar längre. Det beror på att vissa arter har förmåga att lägga flerkullar om det är gynnsamma omständigheter.

Totalt har 1,3 miljoner fåglar ringmärkts i Ottenby, och på senare år handlar det om cirka 23 000 fåglar om året.

ALMANACKA 2022

2022 Fåglar
av Stefan Gustafsson

Format: 200 x 310 mm.

15-års Jubileum (sista utgåva av almanackan)
Almanacka med fågelbilder av akvareller, en ny varje månad.

Pris 150 kr inkl. moms
Porto tillkommer + 40 kr.

Beställas via e-post: stef.gustafsson@telia.com

Utställning i Stockholm 10 - 16 december
Galleri Svea, Köpmangatan 4, Gamla Stan

Rekordmycket regn föll i Närke under maj månad. Enligt SMHI fick Örebroområdet 300–400 procent mer än normalvärdet för maj. För Örebro var det dessutom den blötaste maj på mer än 100 år. Häckande fåglar i Kvismaren och Tysslingen drabbades hårt när vatten steg drygt en meter och dränkte bon och ungar. Men vädret gjorde också att många spännande arter rastade på Närkes översvämmande åkrar. Här en sammanfattning, byggd på era rapporter i Artportalen.

Rekordblöt maj slog hårt – men lockade också spännande besökare

SAMMANSTÄLLNING: OVE PETTERSSON

GÄSS OCH ÄNDER

En **rödhalsad gås** upptäcktes 15 mars av Stefan Andersson på en åker nära Systeräng väster om Vålakärren, Viby. Närkes blott sjätte fynd av arten och vårens första raritetsdrag var ett faktum. Gåsen höll till på åkrarna tillsammans med **sädgäss** en hel vecka och sågs sista gången 22 mars. I Kvismaren sattes nytt landskapsrekord för antalet rastande **bläsgäss** med hela 1 320 ex. som räknades in 6–13 mars på Hammarbotten. Så sent som 4 maj var antalet fortfarande 805 ex. på samma plats. Vid Hammarkullen, Kvismaren såg Jan Ridell vårens enda **fjällgås** 4 mars. **Mindre sångsvan** rastade vid Rånneå, Tysslingen med som mest 5 ex. den 13 mars. Men redan den 3:e samma månad upptäcktes 1 ex. på översvämmande åkrar nära Lännäs kyrka och vid Kälkesta, Fjugesta rastade 2 ex. 17–19 mars. Slutligen fyra sträckande individer över Tanntorp, Hjortkvarn 22 mars. Färggranna **gravänder** rastade på många lokaler i landskapet under våren. Första fyndet blev 1 ex. i Näsbyängen, Oset 14 april. På samma lokal uppehöll sig sedan 2 ex. 5 och 13 maj. Den 5 maj sågs även 2 ex. vid Harge och dagen efter 1 ex. i Vålakärren, Viby. Även Björka lertag fick besök av 1 ex. den 8–11 maj och slutligen 1 ex. i Löten, Kvismaren 18 maj. Höstens två fynd kommer från Rosenbergspölen, Oset med 1 ex. 5 aug. samt 1 ex. vid Åslaholmen, Kvismaren 23 aug. I båda fallen rörde det sig om ungfåglar (1K) som behövde vila sig på resan söderut. Mycket grann var den **mandarinand** som upptäcktes av Albin Mauritzon vid Rosta

MANDARINAND

FOTO: LENA ASP

strand, Örebro 13 april. En hane i praktdräkt som stannade kvar ett par dagar. På samma lokal hittades även en honfärgad individ 24 aug. som fanns kvar månaden ut. Min bror Åke Pettersson stod för bedriften att hitta en

amerikansk kricka bland 100-tals krickor på Fiskingemaden, Kvismaren 22 april. En ensam hane som med stor svårighet kunde ses i den snabbt igenväxande maden till och med 3 maj. Endast ett fynd av **bergand** från norra Vättern

under våren. Det var Erik Widuss som kunde skåda en hane och två honor vid Nydalens hamn 1 maj. En hane rastade i Rysjön, Kvismaren 8–11 maj. Sommarens fynd utgjordes av en hane i Boglundsängen 10–19 juli samt 1 ex. i Rysjön 8 aug. Glädjande nog noterades många **ejdrar** av morgontidiga skådare vid både Nydalen och Klåvudden denna vår. April månads enda fynd blev 3 ex. vid Klåvudden 21 april. Följdes sedan av fyra fynd i maj med 3 ex. Klåvudden 1 maj, 17 ex. Nydalen 11 maj, 7 ex. Klåvudden 16 maj samt 18 ex. Klåvud-

RÖDHALSAD GÅS

FOTO: KENT HALTTUNEN

den 18 maj. Under perioden 10 april–18 maj drog flockar med **svärter** norrut i Vättern med som mest 60 ex. vid Klåvudden 9 maj. Kjell Ståhlberg observerade en flock om sex svärter vid Grundholmarna, Hjälmarén 17 juni och vid Tisarstrand, Tisaren hittade Hans Waern 4 ex. 19 juni. Slutligen en rapport om 4 ex. vid Ormesta holme, Oset 16 aug. **Sjöörren** är den i särklass vanligaste marina sjöfågeln i norra Vättern, massivt sträck under hela våren. Många dagar med 50–80 ex. Högsta dagssiffrorna är från Klåvudden med 115 ex. 20 april och 120 ex. 11 maj. Flera anmärkningsvärda observationer av sjöorre gjordes sedan 16 aug. Mest förvånande var den flock om hela 110 ex. som Peter Gustafson såg sträcka mot SV över Hammarbotten, Kvismaren. Samma dag 16 aug. noterades även 25 ex. på Storhjälmaren och 20 ex. vid Ormesta holme, Oset. **Alfågel** är närmast en raritet i landskapet. Periodens två fynd är från Klåvudden med 1 ex. 8 maj samt 2 ex. 16 maj.

VAKTEL, NATTSKÄRRA, SUMPHÖNS OCH DOPPINGAR

Försommarens första **vaktel** hördes från en åker vid Spånga, Vintrosa 28 maj. Hela 105 rader med rapporter i Artportalen vittnar sedan om en bra sommar för vaktel i landskapets slättbygder. Högsta antal blev 4 ex. vid Egebyåsen 26 juni, 3 ex. vid Stenåsen, Kräcklinge samt även 3 ex. vid Västra Kröken, Kvismaren 3 juli. I de ljusa varma sommarnätterna har **nattskärar** surrat runt om i Närke skogar. Vid en inventering i skogarna kring Svartå i södra Närke 13 juni hörde Leif Sildén inte mindre än 16 olika skärar. Mest

udda blev den nattskärren som 28–30 juni satt på öster i Örebro och spelade från före detta kartongfabriken vid det nedlagda pappersbruket. Sommarens sista rapport inkom från Albin Mauritzon som stötte upp 1 ex. från vägen till Stortorp nära Östra Mark, Örebro 21 aug. Årets första **kornknarr** dök upp vid Reningsverket, Hallsberg 14 maj och rapporterades av Helena Johansson. En mycket varm och torr juni bidrog säkert till det högsta antalet kornknarrar på många år i landskapet. I Artportalen har rapporter om kornknarrar inkommit från minst 20 olika lokaler med totalt ett 30-tal individer. Efter den svåra översvämningen i Kvismaren i slutet på maj hördes endast tre **småfläckiga sumphöns** i hela området. Kanske flyttade några på sig till andra våtmarker och ett exempel på det kan vara Bernt Jerlströms fynd av en småfläckig vid Reningsverket, Kumla 23 maj. Småfläckiga sumphöns hördes i övrigt i maj/juni med 1 ex. i Rynningeviken, 1 ex. i Oset, 1 ex. i Myrös våtmarker, 1 ex. i Boglundsängen samt minst 2 ex. i norra Tysslingen. En av vårens stora begivenheter blev en **svarthalsad dopping** som i fyra dagar födosökte i Västra dammen i Boglundsängen. Starkt jobbat av Emma Karlsson som tillsammans med pappa Ulf Andersson åkt till platsen 27 april för att titta efter en **smådopping** som rapporterats samma dag, men istället upptäckte en raritet. Svarthalsad dopping är sällsynt i Närke och senaste fyndet före Emmas upptäckt var från okt. 2015 då 1 ex. rastade i Rysjön, Kvismaren. Smådoppingen häckade se-

SVARTHALSAD DOPPING

FOTO: KJELL ARONSSON

dan i Boglundsängen och i slutet på juli kunde 2 st. pulli ses tillsammans med en vuxen fågel. Även i Rysjön, Kvismaren sågs en ungfågel (1K) tillsammans med en äldre individ 8 aug. men osäkert om häckningen skett där. Totalt rapporterades smådoppingar från ett tiotal lokaler under perioden. **Gråhakedoppingar** återkom under våren till de sedan tidigare kända häckningslokaler i Oset, Rävångsmaden, Segersjö, Domarkärret och Kvismaren. När vattnet steg med drygt en meter i Kvismaren i slutet på maj spolierades nästan alla häckningarna för gråhakedoppingarna liksom för de flesta ändarna. En glädjande rapport om lyckad häckning har dock inkommit från Rävångsmaden, där 2 pulli sågs tillsammans

ÖKENPIPARE

FOTO: ANDREAS SANDBERG

med föräldraparet 10 juni. Övriga fynd av gråhakedoppingar kommer från Kerstin Spjut med 2 ex. i Askersunds hamn 1 maj, från Erik Widuss med en sträckande individ vid Nydalens hamn 9 maj samt från Toni Berglund med två rastande ex. vid Klåvudden 10 maj.

PIPARE OCH SPOVAR

Den regnrika och kalla månaden maj blev ett Eldorado för rastande vadare i Närke med alla sina översvämmade våtmarker och åkrar. På eftermiddagen 4 maj upptäckte och fotograferade Toni Berglund en misstänkt **ökenpipare** norr om Ruinen i norra Tysslingen. Bilden mejlades till andra skådare och på morgonen 5 maj var Kent Halttunen, Lennart Eriksson och övertecknad på plats, trots uruselt väder med ihållande regn och kraftiga vindbyar. Ganska snart upptäcktes ökenpiparen när den provianterade tillsammans med en stor flock med **gluttsnäppor**. Regnet piskade i våra ansikten och vi hade fullt upp med att hålla tubkikarna kvar på marken. Och visst kunde vi konstatera att det utan tvekan såg ut som en ökenpipare. En raritet och dessutom ett första sensationellt fynd för Närke. Efter många försök lyckades vi till slut larma ut ökenpiparen med våra dyngsura mobiltelefoner. En strid ström av skådare kom resten av dagen tills en **pilgrims-folk** skämde iväg alla vadarna på eftermiddagen. Trots regnet lyckades några fotografer få bra bilder på fågeln. Viktiga dokument för den slutgiltiga bedömningen av fyndet; nationella Raritetskommittén (RK) har sista ordet. Några dagar senare var det dags för nästa celebra besök av vadare i landskapet. Nämligen två **skärfläckor** som rastade i Lillängen, Oset tidigt på morgonen 11 maj och som upptäcktes av den alltid lika morgonpigge Hans Waern. Vårens enda fynd av **fjällpipare** blev den flock om 13 ex. som rastade på åkrarna öster om Gällersta kyrka 11 maj tillsammans med **lungpipare**. Höstfynd av fjällpipare är mycket ovanliga, men Peter Gustafson hittade en gammal fågel på Hammars åkrar, Kvismaren 18 aug. Ovanligt många **kustpipare** sågs i landskapet under maj månad vid våra fågelsjöar. Från Västernärke rapporterades 1 ex. vid Kräcklinge 26 maj, men även försommarens största flock med 34 ex. som Sandra Tenge

SILLTRUT

FOTO: ANDREAS SANDBERG

lin upptäckte 1 aug. Jämfört med året innan har det varit mycket sparsamt med **myrspovar** under perioden. Bara ett vårfynd med 1 ex. vid Boglundsängen som rastade tillsammans med 16 **småspovar** 10 maj. Höststräcket av myrspov inleddes med 5 ex. på Näsbyängen, Oset 31 juli. Två **rödspovar** hittades av Helny Olsson på Älgstamaden, Tysslingen 30 april. Paret stannade kvar till 6 maj då de sågs spela för sista gången. Det blev Närke's enda obs av arten under perioden. Ett sensationellt sträck av **storspovar** inleddes 18 april med ett gäng om 25 ex. över Södra Hällsjö mossen i Kilsbergen. Dagarna efter kunde rekordstora sträck räknas in på flera lokaler: 19 maj med 502 ex. Vårbobadet, Nysund, 222 ex. Oset, 77 ex. Rysjön, Kvismaren, 100 ex. södra Tysslingen samt 50 ex. Venastugan. Högsta antalet 20 maj blev de 389 ex. som Patrik och Conny Hedengren räknade in över Sottern.

ÖVRIGA VADARE

Vårens första rastande **roskarl** hittade Norborna Håkan Lavebratt och Magdalena Wennberg Lavebratt i Rysjön, Kvismaren 10 maj.

ROSKARL, SANDLÖPARE

FOTO: PE R HASSELGREN

Därefter följde ett fynd från ön Kalv, Vättern 17 maj. En minnesvärd dag i Kvismaren blev 27 aug. då en ung (1K) roskarl provianterade tillsammans med en likaledes ung (1K) **sandlöp**are och ett tiotal större **strandpipare** på Kilingeå kern nära vägen. Dessförinnan hade en sandlöp

10 juli. Vårfynd av **spovsnäppa** med 1 ex. i Lillängen, Oset 25–28 maj. Högsta antalet under sommaren blev blygsamma 7 ex. vid Södra maderna, Tysslingen 10 juli. Även **kustsnäppa** har uppträtt sparsamt. En flock om 25 ex. rastade dock en kort stund på Almbyängen, Oset 29 aug. En obestämd **beckasinsnäppa** rastade tillfälligt på Hammars åkrar, Kvismaren 11 juni. Trots eftersök av upptäckaren Peter Gustafson kunde den inte återfinnas. Inte lätt då halva Kvismaren stod under vatten. Spelande **dubbelbeckasiner** hördes i mitten på maj på Ormestaängarna, Boglundsängen, f.d. Mellringe golfbana samt Hammarmaden. Däremot endast två fynd av rastande **dvärgbeckasiner** under våren. Den ena fanns i Kvinnerstasjön, Kvismaren 11 april och den andra stötte Tommy Sundqvist vid Sticksjö 26 april.

HÄGRAR, MÅSFÅGLAR OCH LABBAR

Ägretthäger har observerats i våra fågelsjöar hela säsongen. Sedan första fyndet i Tysslingen 6 maj har antalet ökat successivt och 29 aug. sågs hela 13 ex. ta nattkvist vid Åslaholmen, Kvismaren. De genomdränkta och översvämmade åkrarna i landskapet lockade till sig rekordmånga födosökande **silltrutar** under den blötaste perioden. Enstaka ex. hittades vid Mellringe, Rysjön, Stjärnsund, Marieberg, Atletippen och Tanntorp 5–13 maj. Vid Resta, Stora Mellösa fanns 2 ex. 15 maj och vid Lindbacka 3 ex. 26 maj. Åkrarna NV om Länäs kyrka toppar med hela 6 ex. 27 maj. Där sågs för övrigt 2 ex. så sent som 9 juni. Av rapporterna framgår att det rört sig om både **Östersjösilltrut** och **Nordsjösilltrut**. En **skröntärna** sträckte norrut vid Klåvudden 10 maj, vilket blev ett av vårens fåtaliga fynd. Den är under sommaren vanlig i Hjälmarén med högsta noteringar 74 ex. 28 juli samt 89 ex. 5 aug. Även Tysslingen lockade till sig några skröntärnor och från Norra tornet kunde 2–4 ex. ses 28 juli–25 aug. **Svarttärna** liksom **dvärgmåsar** drabbades av översvämningen i Kvismaren. Troligen var det fåglar som lämnat Kvismaren som dök upp i både Oset och Tysslingen. Ett 20-tal svarttärnor höll till i Sjömarken, Tysslingen i mitten på maj. Dvärgmåsar hittade både till Oset och Tysslingen och påbörjade bobygge. I takt med att vattnet sjönk försvann fåglarna i Tysslingen. I Oset sågs ett tiotal dvärgmåsar ruva 16 juni. Senare fanns även en del flygga ungar. Ett 40-tal svarttärnor fanns i Löten, Kvismaren 18 juni och på Storhjälmaren hade lika många samlats 16 aug. I augusti uppehöll sig drygt 300 dvärgmåsar ute på Storhjälmaren både 5 och 29 aug. En bra sträckdag vid Klåvudden 8 maj resulterade i hela 384 nordsträckande **silvertärnor**. I Hargeviken, Vättern hittade Kjell Ståhlberg en **kustlab**b i mörk morf 1 maj. Ytterligare ett mörkt exemplar sågs 18 aug. från Nydalens hamn.

ROVFÅGLAR

Röda glador har setts i landskapet hela sommaren. Frågan är nog hur många som häckar, inte om de häckar. En ungfågel (1K) sågs tillsammans med en adult över en nyslagen åker väster om Karlslund, Örebro 31 aug. Över samma fält jagade då två **bruna glador**. 1–2 bruna glador har tillfälligt besökt många lokaler under perioden med tyngdpunkt i Västernärke och öster om Örebro. Fyra observationer av **stüpphök** under våren: Blåberga 16 april, Norra Tysslingen 19 och 21 april samt Åsens åkrar, Kvismaren 2 maj. I samtliga fall rörde det sig om vackra hannar. Två fynd av **ungshök** är i nivå med de senaste årens nedåtgående trend. Vid Gillberga, Sköllersta jagade en fin hane 25 maj och över Fornskinnsåkrarna, Kvismaren höll en yngre (2K) fågel till 27–28 maj. Den kalla perioden i maj bidrog säkert till att inga **aftonfalkar** hittades i landskapet. Däremot två höstfynd av gamla hanar. Staffan Werme upptäckte 1 ex. vid Boängen, Fällersta och från Klåvudden rapporterade Leif Sildén 1 ex. 30 aug.

KUNGSFISKARE, DUVOR, HACKSPETTAR OCH TÄTTINGAR

Ola Strand hade turen att få se årets enda **turturduva** flyga över vid sitt besök vid Södra maderna, Tysslingen 21 juni. Rapporter har inkommit om **kungsfiskare** från ett tiotal

MINDRE SÅNGSVAN

FOTO: KENT HALTTUNEN

lokaler men ingen säkerställd häckning. Av hackspettar kan nämnas att en **gråspett** hittades av Kauno Hämeenkorpi vid Björnhult SO om Brevens bruk 20 aug. Ett par majfynd av **tretåig hackspett** är också värt ett omnämnande, dels 1 ex. i Garphyttans nationalpark 13 maj men ännu mer intressant 1 ex. vid Långsjöns brandfält SO om Brevens bruk. Endast ett fåtal fynd av **pungmes** under den gångna

SVARTHUVAD GULÄRLA

FOTO: EVA GEORGII-HEMMING

perioden. Två fynd från Kvismaren med 1 ex. i Kvinnerstasjön 1 maj samt 1 ex. vid Åslaholmen 16 maj. Och så en överraskande rapport från Knipphammaren, Brevens bruk där Martin Berg hörde 1 ex. från vassen i den närliggande sjön Botaren. Från Owe Persson kom sommarens enda notering om sjungande **lundsångare** 25 juni. Platsen var Skomakartorpet, Garphyttans nationalpark. Samtliga bon av **trastsångare** dränktes vid översvämningen av Kvismaren i maj. Bättre gick det då för trastsångarna vid Segersjö, där personalen från Kvismare Fågelstation (FKF) lyckades ringmärka tio pulli i Yxviken 29 juni. Även för **vassångarna** gick det dåligt i Kvismaren. Endast en ungfågel lyckades FKF fånga under sommaren. När värmen väl kom sista dagarna i maj inkom genast en mängd rapporter om sjungande **busksångare** och **flodsångare**. Först ut var busksångaren vid Aldammen, Asker som satte igång att sjunga 26 maj. Första flodsångaren hamnade vid Älvtomtabäcken, Björkhaga och larmades ut av Jonathan Waern sent på kvällen 31 maj. Totalt hördes sedan minst ett 15-tal busksångare och ett tiotal flodsångare under försommaren. Under perioden 21 april – 10 maj gjordes ett 15-tal fynd av rastande **ringtrastar** på olika lokaler spridda över hela Närke. Försommarens största överraskning var nog den **vitstjörniga blåhake**, som fångades på banvallen av Kvismare Fågelstation 28 juni; Närkes blott åttonde fynd. Av vår vanliga **blåhake** gjordes fyra vårfynd med 1 ex. Ängs- holmen, Tysslingen 14 maj, 1 ex. Åslasjön, Kvismaren 16 maj, 1 ex. Lillängen, Oset 24 maj samt slutligen 1 ex. Serpentindammarna, Kvarntorp 25 maj. Sommarens sju sjungande **mindre flugsnappare** hittades alla i naturreservat eller likvärdiga naturskogar. Lokalerna var Skomakartorpet 13–14 maj, Sommaro 13–20 maj, Munkatorp 18 maj, Markasjön 21 maj, Sörön 29 maj, Ässkog 7–13 juni samt Flinte- mons naturreservat 18 juni. **Svart rödstjurt** har även detta år sjungit från välkända byggnader som Garphyttan Wire, Örebro slott, Kvarn- torps industrilokaler som CV-huset i Örebro. Lite udda är två observationer från Lanfors- dammarna i Kilsbergen 23 juli och 21 aug. En för Sverige mycket ovanlig ras av gulärta, **svarthuvad gulärta** (*Motacilla flava feldegg*)

observerades och fotograferades vid Åslahol- men, Kvismaren 8 och 10 maj. Magnus Fri- berg upptäckte och larmade den 10 maj, men det visade sig att Eva Georgii-Hemming och Urban Tholén redan hade uppmärksammat den två dagar tidigare och fotat den som en mystisk individ. Rasen förekommer på Balkan och i Turkiet. Glädjande larm kom från Mar- tin Karlsson 13 maj om en stationär **citronärta** på Södra maderna, Tysslingen. Ni minns väl den vackra hanen som återkom till maden fyra år i rad 2015–2018? Nu fick vi åter igen fina upplevelser av en ny (?) hane som stannade kvar ända till 1 juli. Robert Rydbeck blev siste observatör. Inga fynd av **rödstrupiga piplärkor** under våren. Däremot kommer i skrivande stund sista dagarna i augusti dagligen rappor- ter från höststräckande om – för oss äldre – knappt hörbara individer. Ovanligt många **skärpiplärkor** hittades på olika platser under våren 27 mars – 7 maj. Flera fynd av 1–2 indi- vider både vid Oset/Rynningeviken och Klåv- udden, Vättern. Jag har följt minskningen av **ortolansparven** i Närke sedan 1960-talet. Men numera är det med skräckblandad förtjusning jag varje vår inväntar rapporter om ortolan- sparv. Kommer de tillbaka till Kvismaren i år igen? Ja, det gjorde de. En tidigare ringmärkt hane genomförde två häckningar med kläckta ungar i båda kullarna som resultat. Ytterligare en hane höll revir längre österut i Kvismare- dalen under ett par veckor.

AMERIKANSK KRICKA

FOTO: BENGT ERIK ANDERSSON

* * *

HÖSTEN STUNDAR och kanske vän- tar någon spännande invasion från andra si- dan Östersjön. Förra året var det **tajgasångare** och hösten 2019 den enorma invasionen av **tollbitar**. **Mindre korsnäbb** saknades nästan helt i våra skogar första halvan av 2021. Men så ett par veckor in i augusti släppte det loss och de började dra fram över landskapet i större sällskap. Ola Erlandsson och Lennart Eriks- son räknade in hela 672 ex. från Venastugan 22 aug. Den 21 aug. lyckades Ola även höra en **bündelkorsnäbb** bland de mindre X-näbbar- na. Så frågan är, vilken blir nästa invasionsart i höst?

Så slipper fåglar krocka trädkronor

■ Hur undviker fåglar att krocka när de flyger genom täta trädkro- nor? Forskaren Per Henningsson tog hjälp av familjens undulat för att ta reda på svaret.

I en korridor i hemmet byggde familjen hinder med olika stora öppningar. Med hjälp av höghastighetskameror filmades och beräknades undulatens flygbana i 3D.

– En undulats vingspann är cirka 30 centimeter, så det var riktigt impo- nerande att se Poppen klara av den minsta öppningen på 7 centimeter, säger Per Henningsson.

Anpassar hastigheten

Det visade sig att fågeln noga an- passar sin hastighet till öppningens storlek. När den ska igenom den minsta öppningen nästan halveras hastigheten och fågeln tar höjd innan öppningen, vilket sannolikt innebär att den vet att den kommer att tappa höjd när den bromsar in och vingslagen blir färre vid själva genomflygningen.

Men anpassningarna för att kunna passera genom trånga öppningar har ett pris. Dels tar det så klart längre tid att flyga mellan två platser om flyghas- tigheten sänks, dels går det åt extra energi när fågeln tvingas flyga saktare än den optimala farten och vingslagen ökar i frekvens då den bromsar in. På samma sätt går det åt extra energi när den ska få upp farten efter att ha passerat hindret.

Vissa begränsningar

Det är inte första gången det görs undersökningar för att se hur fåglar klarar av att flyga igenom olika öppningar, men det finns ingen studie där en fågel har utmanats lika mycket med så små öppningar (7 centimeter). Dessutom är det väldigt få studier som tar upp kostnaderna för fågeln när den flyger i komplexa miljöer.

Per påpekar att studien har vissa begränsningar, eftersom den är utförd på en individ. Avsikten var aldrig att i detalj beskriva undulaters flygbete- ende generellt, utan snarare använda den tama undulaten Poppen som en modell för att förstå hur fåglar kan tänkas lösa problemet och vilka kost- nader som kan uppstå.

FREDAG 1 OKTOBER

TRANSPAN SKAGERSHULTAMOSSEN

Häng med till det snygga och höga fågel-tornet, där man kan spana ut över den stora mossen där naturen påminner om Norrland. Kanske flyger det in ett par tusen tranor i solnedgången. Samling kl. 17.30 vid Ols-torp, och vi håller på tills mörkret sänker sig över mossen. Vägbeskrivning till Skagershultamossen, Olstorp, finns på vår hemsida. Guide är Kent Halttunen, 070 216 11 30.

SÖNDAG 3 OKTOBER

EURO BIRDWATCH

Denna dag deltar vi i den årligen återkommande, internationella aktiviteten Euro BirdWatch, där hela Europa räknar fåglar den första helgen i oktober. Samla några vänner på lördagen och bevaka flyttfågelsträcket på någon bra sträcklokal du med, och rapportera alla fåglar du ser under den här helgen på Artportalen och ange projektet Euro BirdWatch! På söndagen är alla välkomna till Venastugan för att hjälpa till med att räkna sträckande finkar, trastar och kanske någon mer sällsynt art kl. 7–12. För mer info kontakta Ronnie Lindqvist, 070 262 14 17.

TORS 7 – SÖN 10 OKTOBER

ÖLAND

NOFs fågelresa till Öland med Ronnie Lindqvist som reseledare. FULLBOKAD. För mer info, se hemsidan.

MÅN 18 OCH SÖN 24 OKTOBER

KURS – GÄSS, INTRESSANTA OCH VÄL STUDERADE

Under två kursdagar, en teoridag och en dag ute i fält, får vi lära oss mer om de tusentals gäss av olika arter och raser som årligen besöker Närke. Kent Halttunen leder kursen, och kommer att delge oss nya fascinerande rön om gässens förflyttningar, och även bena ut olika art- och rasskillnader. FULLBOKAD

TORSDAG 21 OKTOBER

MÅNADSMÖTE

Planering pågår. Mer info kommer på vår hemsida om det blir ett fysiskt möte eller ett digitalt möte.

FRE 29 – SÖN 31 OKTOBER

FÅGELSTRÄCK EFTER KUSTEN, HÖNÖ – KRÅKUDDEN

Följ med på denna helgesresa till västkustens pärla under ledning av Hans Waern, som upplåter sitt hus på Fotö för ett bekvämt boende nära de bästa fågellokaler. När vindarna är de rätta bjuder dessa lokaler på fantastisk sträckskådning. Anmäl intresse till Hans Waern, sms 070 492 53 51.

SÖNDAG 7 NOVEMBER

NOVEMBERDISETS VÄNNER

Södra Hjälmäntan kan ibland bjuda på riklig förekomst av fåglar, även en grådisig novemberdag. Vi besöker Engelbrektsholm, Katrinelund och flera andra trevliga fågellokaler under förmiddagen. Samling vid kyrkan i Stora Mellösa kl. 8. Ronnie Lindqvist 070 262 14 17 guidar oss i morgondiset.

TORSDAG 18 NOVEMBER

MÅNADSMÖTE

Planering pågår. Info kommer på hemsidan.

LÖRDAG 8 JANUARI 2022

ARTRACET I NÄRKE

Häng med på denna lättsamma kryssartävling som också blir en bra start på nya skådaråret. Tävligen går ut på att kryssa så många arter som möjligt i landskapet under en dag. Det finns en vanlig klass där bilåkning är tillåten, och en ekoklass där man går, cyklar eller åker kollektivt. Gå ihop några kompisar och bilda ett lag du också! Start kl. 00, och målgången är kl. 16. Anmäl dig till Kent Halttunen: kent.halttunen@outlook.com eller 070 216 11 30.

Håll utkik på hemsidan och på NOFs Facebooksida för mer detaljer och om det blir ett Artrace som är coronaanpassat.

FÅGLAR

i Närke

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE:

Kent Halttunen

Nygård, Norra Folkavi
719 91 Vintrosa
070 216 11 30
kent.halttunen@outlook.com

REDAKTIONEN:

Arne Lundh

Villagatan 31
718 30 Frövi
070 202 80 64
ervalla31@hotmail.com

Charlotta Hedberg Tideman

Järnväggsgatan 32
703 62 Örebro
070 721 43 32
charlotta.tideman@tele2.se

Leif Haldorson

Brevbärargatan 52
703 78 Örebro
070 665 67 75
leif.haldorson@telia.com

Anders Nilsson

Ramsta 306
719 91 Vintrosa
070 964 12 10
mediagurun@icloud.com

NÄRKES ORNITOLOGISKA FÖRENING

En ideell regionalförening av SOF/BirdLife Sverige. NOF jobbar med fågelintresse, fågelskydd och fågelforskning. Medlem i föreningen blir man enklast genom att gå in på membit: membit.net/m4-member/login/500, och betala medlemsavgiften. Årsavgiften är 250 kr för vuxen, för familjemedlem 50 kr (ingen extra medlemstidning), ungdomsmedlem (13–20 år) betalar 100 kr och barn (1–12 år) 50 kr per år. Medlemmarna får vår medlemstidning som ges ut med fyra nummer per år. Dessutom får man hänga med på alla exkursioner, resor, utbildningar och spännande möten.

ADRESSÄNDRINGAR

Har du ändrat adress? Logga in på vårt medlemsregister, membit.net/m4-member, med det användarnamn du fick när du betalade medlemsavgiften.

Har du andra medlemsfrågor? Kontakta Sandra Tengelin, se styrelserutan längre ned här på sidan.

FÖRENINGSLOKAL

För sammanträden och bibliotek finns vi i Föreningarnas hus, Slottsgatan 13A, Örebro. För utställningsmateriel, holkar med mera används källarlokalen på Hagmarksgatan 9B.

HEMSIDA

Du är välkommen att besöka hemsidan nof.birdlife.se. Vi finns också på Facebook.

REGIONALA RAPPORTKOMMITTÉN

Sammanställande:
Magnus Friberg
073 503 08 35

FÅGELSKYDDSGRUPPEN

Sammanställande:
Bengt Andersson

SKOGSGRUPPEN

Sammanställande
Bengt Andersson

JORDBR.GRUPPEN

Sammanställande
Kent Halttunen

OSETKOMMITTÉN

NOFs representant
Thord Eriksson
072 731 23 93

SVANSJÖN TYSSLINGEN

NOFs representant
Kent Halttunen

NOFS TJEJGRUPPER

Ami Sundén
070 944 73 00

Annika Lorin
070 375 78 18

STYRELSEN

Ronnie Lindqvist

Ordförande
Bertil Waldéns gata 6
702 15 Örebro
070 262 14 17
lindqvist_ronnie@hotmail.com

Maria Wanche

Ekonomi, kassör
Osvalla 230
719 92 Vintrosa
070 415 58 83
maria.wanche@gmail.com

Sandra Tengelin

Medlemsfrågor, exkursioner
Edsberg Ekebo
716 91 Fjugesta
070 372 19 29
ekebogard@hotmail.com

Bengt Andersson

Vice ordförande, remisser,
försäljning
Idrottsvägen 5
692 33 Kumla
070 693 33 65

Lars Johansson

Exkursioner, fågelskydd,
jaktfrågor
Holländaregatan 22
702 86 Örebro
070 5589 99 06
lars.h.johansson@icloud.com

Ami Sundén

Resor, tjejgruppen
Visthusgatan 6
702 26 Örebro
070 944 73 00
amisunden@hotmail.com

Catarina Ericson

Sekreterare, hemsidan, IT
Fredsgatan 34
703 62 Örebro
070 342 61 55
toverud@hotmail.se

Anastasia Valenta

Inomhusmöten, integration
Grankottvägen 6
702 82 Örebro
070 071 17 17
nof.anastasia@gmail.com

Eva Georgii-Hemming

Kommunikatör med Birdlife
Äsplunda 643
705 96 Glanshammar
070 254 20 27
georgiihemming@gmail.com

Därför står det **finska** skyltar i **Portugals** stäpplandskap

”

Jag inbillar mig att du under era mångåriga husbilsresor stött på ett antal fågelskådare på olika natur-sköna platser”, tyckte redaktören. ”Jaså?”, undrade jag.

SLUTLIGEN KOM JAG PÅ ETT sådant tillfälle som är värt att orda om. Det ska också ge er svaret på frågan om varför det finns skyltar på finska mitt på stäppen i Portugal!

Men, låt oss börja med ett par av de fåtal gånger som vårt husbilsliv krockat med fågelskådning.

Det började redan på premiärturen med vår första egenägda husbil år 2012. Det var tidig april och vi skulle för första gången beskåda tranorna vid Hornborgasjön. Vi såg massor av tranor, men blev mest fascinerade av väderomslaget. När vi kröp till kojs var det grönt och vårväder, men när vi vaknade täcktes bilen och marken av ett tjockt snötäcke!

BETYDLIGT VARMARE var vårt andra stora möte med fåglar och dess betittare. Nu befann vi oss längst ut på Gibraltars sydspets. Där upplyste stora skyltar oss om att 6 miljoner (!) flyttfåglar passerar det 13 kilometer långa/korta sundet mellan Europa och Afrika varje år. Det lär bero på att det bildas en slags

vindtunnel mellan det spanska berg-massivet Sierra Nevada och marockanska Rifbergen. Och fåglarna är inte dummare än att de självklart utnyttjar detta naturfenomen.

Men nu till den stora frågan: Varför finns det skyltar på finska på den portugisiska stäppen?

Vart åkte Sveriges Ornitologiska Förening (numera BirdLife Sverige) när medlemmarna år 2005 skulle välja årets utlandsresa?

Svaren fick vi då vi på väg söderut från Lissabon till Algarvekusten vek av från stora vägen och landade i den lilla charmiga byn Castro Verde med 8 000 invånare.

BYN LIGGER LÅNGT INNE i landet omgiven av böljande kullar, en blandning av stäpp och savann – åtminstone som jag känner igen dessa typer från tv eller film. Det mesta tycks bestå av sand på vilken det växer en massa korkekar, olivträd, pinjeträd och framför allt torrt gräs, där boskapen får jobba hårt för att hitta mat för dagen. Det sägs dock att det ser annorlunda ut på våren, efter regnen.

I byn, där allt är mer skinande vitt än namnets verde (grönt), finns en helt otroligt fin, billig och bra camping. Och det var i

campingens tvättstuga vi hittade de snyggt upptryckta instruktionerna – på finska!

Det beror på att många finländare upptäckt denna by, och tillbringar några månader här i husbil/husvagn varje vinter och vår. Och fråga mig inte varför det blivit så, för här var det långt till allt. Men, lite senare på dagen fick vi nog svaret.

PÅ ETT AV TORGEN i byn träffade vi nämligen Rolf från skånska Svalöv. Han hade en stuga på Algarvekusten, men i likhet med oss hade han stannat i Castro Verde på sin väg från flygplatsen i Lissabon till portugisiska sydkusten. Han skulle nämligen se på fåglar.

Det som lockade honom, finländarna och Sveriges Ornitologiska Förening var Otis tarda, Great Bustard eller stortrapp som vi numera säger på svenska. För länge sedan, då den fortfarande häckade i Sverige, kallades den av jägarna för ”pommersk kalkon”. Det tycker jag själv låter lite nedlåtande för världens tyngsta flygande fågel med ett vingspann på 2,4 meter och en vikt på 16 kilo!

Vi konstaterade dock att vi trots hög ålder fortfarande har mycket att lära av och i livet. Och det känns än mer härligt för en som trodde han redan visste det mesta...

Stortrapp.
”Pommersk kalkon”.

KRÖNIKA: PETER KRÉJCI
mångårig medarbetare på Nerikes Allehanda, som under tio år har kuskat runt i husbil.

